

III.
M. 38692.
h.

Spisi Mišjčkovega Julčka.



V. zvezek.

S 13 slikami.

38692 III, M, h



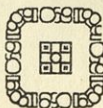
Spisi Mišjákovega Julčka.

V. zvezek:

Izgubljeni sin. — Lipetov panj. — Janko in Metka. —
Zgodba o muciki in psičku. — O čudnem plesu. — O
Krištanci, ki je na praznik sv. Marjete spravljala seno.



S 13 slikami.



V LJUBLJANI, 1912.

Last in založba „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“.
Natisnila „Učiteljska tiskarna“.

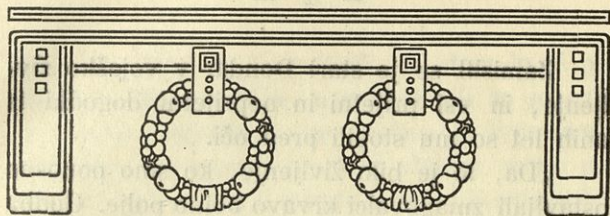
Založništvo si pridržuje vse pravice.

030046652

KAZALO.

	Stran
Izgubljeni sin	1
Lipetov panj	43
Janko in Metka	59
Zgodba o muciki in psičku	87
O čudnem plesu	103
O Krištanci, ki je na praznik sv. Marjete spravljala seno	106





Izgubljeni sin.

I.



aletava sneg in mrzla burja brije. „To ti žvižga ta prebita burja kakor nekdej, ko smo stali v bojnih vrstah, sovražne svinčenke, ki so frčale mimo naših ušes in pele svojo pesem,“ reče stari vojak Don-dar, sopihajoč iz kleti po stopnicah, z dvema steklenicama v rokah. „To ti žvižga in poje!“ reče. In ko prisopiha vrhu stopnic, začne hipoma stopati pokonci in trdo po veži gorindol ter mahati z rokami in vpiti: „Bum — bum! Bum — bum — bum! Tra — ra, tra — ra! ...“

Zamislil se je stari Dondar v vojaško življenje, in vsi prijetni in neprijetni dogodki iz onih let so mu stopili pred oči.

„Da, to je bilo življenje, ko smo ponosno ostavljali zmagovalci krvavo bojno polje. Godba je igrala, bobni so ropotali, in trobente so piskale; nam pa je plula po žilah kri kakor nikdar v življenju. In junaško so se nam dvigale prsi in krepko in ponosno smo stopali, kakor da bi bil ves svet naš. Da, to je bilo življenje! In godba je igrala, trobente so piskale in bobni so ropotali: Bum — bum! Bum — bum — bum! Tra — ra! Tra — ra — ra! . . .“

In ko je stopal pokonci in samozavestno po veži gorindol, in so vpila njegova usta: „Bum — bum! Bum — bum — bum!“ — se je hipoma spozabil ter tlesknil steklenici, ki ju je držal vsako v eni roki, s tako močjo drugo ob drugo, da sta zazveneli obe v črepinjah po tleh, samo dulca je še tiščal v pesteh . . . Da, stari Dondar je menil, da živi še vedno med vojaki . . .

„Ujej, kaj pa je spet, kaj pa vendar delate!“ je zavpila iz kuhinje teta Maruša, ko ji je počil žvenket ubitih steklenic na uho. „Ujej, kaj pa je spet!“ je zavpila, odprla duri in pogledala v vežo.

Ko zapazi v veži črepinje po tleh, se razjezi v svojem srcu, ne reče pa ničesar. E, spoznala je že, da zdaj njena beseda nič ne velja, da je le kakor dekla, stara nadušljiva dekla pri

hiši. O, kdaj bi že ostavila ta dom in si poiskala boljše zavetišče: a pridrževali so jo oziri na umrlo gospodinjo, na Lenko, ki ji je sveto obljubila, da ostane pri hiši, dokler se ne porrne in ne prevzame gospodarstva nje sin Janko, ki je šel po svetu. Dondarju, sitnemu in čemer-nemu požeruhu, ki ga je gosposka postavila za varuha lepi domačiji in si je nato sam od sebe osvojil spodnje prostore v obširni hiši ter se naselil samolastno v njih, temu bi že davno pokazala hrbet.

Ne reče torej nič teta Maruša, ko vidi črepinje po tleh, ampak lepo vzame metlo v roke ter jih pospravi v kraj. „E, da mora ta dedec tak biti, tako otročji, da gre zabadavo pobijati steklenice!“ zamrmra vendarle stara Maruša, pa tam zunaj že, kjer je ni mogel že nihče slišati, najmanj pa stari vojak Dondar, ki je že mirnodušno in brez skrbi, kakor da bi se nič ne zgodilo, vlekel za pečjo iz svoje dolge porcelanaste pipe . . .

In ko vrže teta Maruša črepinje na varen in nedostopen kraj tja za ograjo, ji pade čudna misel v glavo, čudna misel, ki jo dirne nad vse neprijetno, da se kar prestraši. „Jezus, pa ne da bi se tako zgodilo z njim, z Jankom, rajnke sestre Lenke sinom, ki je šel po svetu!“ vikne bolestno in se prime za glavo. „Da bi njega ubilo življenje,“ vikne, „in bi prišel domov ubit, v črepinjah . . .“

Ledena burja je zdajci zažvižgala in butnila ob hišo s tako silo, da so zažvenketale šipe v oknih, da so zahreščala in zacvilila vrata v podbojih in tečajih. In žvižgala je kar naprej in premetavala sneg, ga sukala in se vrtila z njim v besnih vrtincih ter ga prav nevšečno in po svoji volji pršila v obraz in za vrat mlademu raztrganemu capinu, ki se je jezil in rentočil gor po klancu ter se stiskal in zavijal v raztrgano obleko svojo, drgetajoč po vsem životu. Burja zabrenči zopet in zopet, ostro in z vso silo. Capinu zavihrava suknjo, culo na hrbtu pa mu meče na vse strani. Zdaj mu odleti še ponošena in razcevela šnepa z glave, ki sfrči v sneg, nato pa se kotali, kotali po snegu dalje, naposled pa obstane ob zasedi onostran jarka.

Siromak zašvedra za pokrivalom, a ko ga dohiti, se izpodtakne in omahne v sneg. V snegu kobaca, kobaca in se izkuša na vse kriplje spraviti pokonci, a peza življenja ga je tiščala k tlom, in ves njegov trud je bil zaman: dvigniti se ne more več, onemore in obstane v snegu. Ledena burja pa žvižga svojo pesem dalje . . .

„Ujej in pa človek!“ vzklikne dobra teta Maruša in sklene roke, ko zagledajo njene oči tega siromaka v snegu. „Ujej in pa človek!“ vzklikne še enkrat in pozabi na svoje žalostne misli ter zdrči ponj.

„Vstani, ujej, vstani! Zmrznil boš, vstani, pravim, če si pri pameti!“ sili Maruša v siro-

maka, ki se začne zavijati v svoje cape, ko začuje človeške glasove in se stiskati v sneženo postelj, v sneg in led.

„Vstani, pravim!“ ponavlja Maruša, ki se je tudi sama tresla mrazu, dasi je bila ogrnjena z veliko volneno ruto. A tujec ni vstal. Izustil je nekaj nerazumnih besed ter se še bolj stiskal in zavijal v svoje cape.

Burja zabrije zopet in zopet ledeno, skleleče. Tetki Maruši zaklepečejo čeljusti, siromaku pa iztrga burja iz rok tisto cigansko pokrivalo, ki ga je bil vlovil na onostran jarka, v zasedi ter tiščal med premrlimi prsti; iztrga ga mu iz rok, popihne z njim daleč v stran, tam ga pa igraje premetava s snegom vred po zmrzli zemlji.

„Ujej, človek si, dušo imaš!“ vikne dobra Maruša skoro v joku, zbere vse moči ter spravi z velikim trudom naposled nesrečnega na noge. In ko ga je spravila pokonci, ga ni izpustila iz rok, dokler ni prigugala in prikoracala z njim k Dondarju v hišo.

„Ujej in pa! Človek je, dušo ima! Nad klancem je jemal konec!“ je ječala Maruša, ko je prišvedrala s tujcem v hišo in ga potisnila na škrinjo.

Stari vojak Dondar je še vedno dobrovoljno in brezskrbno vlekel v zapečku iz dolge svoje porcelanaste pipe, zroč za gostim dimom, ki ga je spuščal v kolobarjih proti stropu. Še pre-

maknil se ni z mesta, ko je pritirala Maruša siromaka v hišo. Cmaril in pušil je hladnokrvno dalje, pa grdo gledal predse, strupeno in brez besede . . .

Maruša je sicer poznala tega Dondarja in je vedela, da je trd in brez srca. A da bi to človeče ne vzelo pod streho ubožca, ki bi moral drugače tam zunaj konec vzeti, tega si še misliti ni mogla niti zdaj, ko je stari lisjak grdo, čedalje grje pogledaval dol iz gorkega zapečka zdaj siromaka, zdaj zopet Marušo. In milo se stori dobremu srcu tetke Maruše, ko vidi, da se Dondar niti ne zgane ob tolikem uboštvu tujčevem, ampak le s strelo v očeh kaže svojo nejevoljo. In reče, tako reče: „Kaj imate kamenito srce, da se vam ne zasmili siromak, ki mora v tem vremenu tavati po svetu?“

Dondarju se stemni obraz in grdo pogleda Marušo, še grje tujca, ne reče pa nobene besede. Maruša je čutila ta hladni, brezčutni pogled in videla je oblake na razoranem čelu starega vojaka in vedela je, da to nič dobrega ne pomeni. In bridko se ji je storilo in je rekla: „Človek je človek! Ujej in pa! Mojo jed naj použije, in v hlevu mu posteljem, da bo vsaj na gorkem.“

Dondar je začel zdaj renčati in kazati na duri. To pa je bilo dobri Maruši, ki je imela, kakor je mislila, vendar še več pravice v hiši kakor ta strupeni dedec, preveč. Zavzame se

in zavpije: „Vun ga ne bo nihče metal, tega siromaka, toliko oblasti pa imam jaz še v tej hiši, da smem tako govoriti . . .“

Pri teh besedah zaihti na glas, in debele solze se ji potočijo po licih. Okrene se ter odhiti v kuhinjo, pripraviti ubožcu kaj gorkega.

Zdajci plane Dondar iz zapečka, položi pipo iz ust ter ves razjarjen zavpije nad siromakom: „Kdo si, capin, da se upaš brez mojega dovoljenja prestopiti prag te hiše?“

Siromak dvigne počasi glavo, nemo pogleda razjarjenega gospodarja — kakor je mislil, da je, ker je kazal tako oblast — ter povesi, ne meneč se zdaj za ves svet, zopet trudne oči.

„Odkod si prifrčala, ti smrt koščena in snežena, v to hišo? Govori naglo, kdo si, ciganska pokveka?“ vpije Dondar besno in stresa jezno siromaka za ramo. A siromak se tudi zdaj ne zgane in ne odpre ust, da bi odgovoril. Le mrtvo gleda predse, drgetajoč po vsem životu od prebitega preobilega mraza.

„Strah unémarni, ali si gluh?“ zarjove zdaj Dondar na vse grlo in vpije, kakor da bi bil obseden ter obklada ubožca z raznimi nečednimi priimki. A ko le ne spravi besede iz siromaka, ga butne sirovež ob zid ter se zadere nad Marušo: „Tepka, koza, slišiš?“

Maruša je vzdihovala v kuhinji in molila: „O, Bog in Mati božja in vsi svetniki, pomagajte mi, ujej, pomagajte, da ne omagam pred tem

sirovežem ter ne ostavim pred časom te hiše!...“.

„Maruša!“ zadoni in zazveni strahovito Dondarjev glas iz hiše.

„Ujej, noter me kliče,“ se prestraši tetka Maruša. „Pomagaj Bog in sveta Marija!“ zavzdihne, naredi s tresočo roko sveti križ in zdrči v sobo.

Besni Dondar vpije divje, da se stresajo podobe na steni in da se teta Maruša niti ziniti ne upa, ko se odkašlja v sobi. Zdaj pa odpre neusmiljeni starec duri ter zavihti pesti, da bi butnil siromaka z Marušo vred črez prag na plano, v sneg.

Ko tetka Maruša to vidi, se opogumi ter zavpije: „Zavoljo Kristusovega imena se ga usmiliti! Človek je, dušo ima, sicer ga mora biti konec zunaj v tem mrazu!“ A Dondar je ne posluša. Jezno in grdo jo pogleda, potem pa se vrže pred tujca, in že so ga trdno prijele vojakove neusmiljene roke, a zdajci se dvigne siromak s škrinje ter se zravna pokonci pred Dondarjem. Njegove oči se mu divje zasvetijo, in z obraza mu izgine vsaka sled krvi. Iztrga se iz Dondarjevih rok, zamahne z roko ter zavpije s težko, votlo besedo, ki je donela kakor iz groba: „Kdo si ti, da se ne me drzneš metati iz hiše? . . .“ In ko je izgovoril te besede, je zatulil strašno in grozno, se vrgel na tla ter si od žalosti in potrnosti pulil lase in trgal obleko raz sebe . . .

Tetka Maruša je obstala kakor okamenela. Za nekaj časa pa začne sklepati roke in se prekríževati. Bila je vsa oplašena in zmedena.

Tudi na Dondarja je ta nepričakovani prizor čudovito vplival. Hipoma se umiri, zroč nemo temu nesrečnežu v obraz. Zdaj si prižge pipo, a ker ni hotela goreti, jo položi zopet na stran ter se iznova zazija v tujca in motri njegov obraz in pa sliko na steni. „Hm, hm!“ izusti zdajpazdaj in se popraska za ušesi. Neka težka, nadležna misel ga je nadlegovala . . .

Pa se okrene k Maruši, ji zašepeče na uho: „Stopi vun!“ in gre iz sobe. In ko pride tudi Maruša v vežo, reče: „Ali si slišala, kako ti je zavpil ta capin, ta klatež unémarni, da ga ne bomo metali iz te hiše? Tako more govoriti le tak, ki ima kaj več pravice do tega doma. Kaj se ti zdi: pa ni morda to on, on — izgubljeni sin? . . .“

„Jezus, kaj ste rekli!“ se prestraši teta Maruša teh besed, da ji kar sapo zapre. Da bi bil to on, njene sestre Lenke sin, ki je šel po svetu — naka — to ni mogoče! . . . In vendar, ko ga je pobirala v snegu, se ji je zdelo, da pozna tega človeka, da ni tujec; ona je čutila v svojem srcu, da ni tujec. A da bi bil on . . . ne, tega ne, to ni mogoče! . . .

„Maruša, poglej mu natančneje v obraz. Ni li podoben sliki na steni? Seveda: tam zdrav,

rdeč, poln obraz kakor jabolko, tukaj izžeta limona, povaljana, pohojena cunjia . . .“

„Ah, moje srce sluti, da bi utegnilo res tako biti! A srce ne ve nič, jaz ne vem nič, to ni mogoče! Ne govorite več o tem! . . .“

„Naj bo že kakorkoli. Zdaj ga ne bomo podili od hiše. Naj ostane torej capin črez noč pri nas. Postrezi mu s čim in spravi ga kmalu v hlev. In če kaj zveš od njega, ne obdrži zase kakor je tvoja navada, ampak mi tisto naglo pridi povedat, da vem, kako in kaj.“

Dondar je vzel zdaj ključe in šel v gornjo hišo pregledavat neke papirje, teta Maruša pa je vstopila zopet v sobo. In ko vstopi v sobo, vidi, da sedi ubogi tujec zopet na škrinji. Od razburjenosti se je tresel kakor bilka na vodi. Njegova klavrna in nekam skup zlezla postava, razmršeni lasje, borna, razcapana obleka — vse to ga je delalo grdega, zlasli še, ker je bil izpitega obraza in udratih oči. Bil je videti torej grd, prav grd ta siromak. Pa vendar so gledale njegove oči tako proseče, tako milo, da bi se bil moral smiliti, prav v srce zasmiliti vsakomur. Ni se torej čuditi, da se je zasmilil, jako zasmilil dobri tetki Maruši, ko mu je pogledala v te žalostne oči, dobri tetki Maruši, ki je imela mehko srce ko kuhana repa, da se ji je pri vsaki lepi besedi cedilo iz oči, kakor so ji ljudje radi večkrat ponagajali.

Stekla je sedaj Maruša v kuhinjo, pripravila gorke prežganke ter jo prinesla na mizo in ponudila ubožcu. In ko je videla, kako slastno zauživa ubožec jed, se je naglo zasukala, postavila predenj kozarec ter mu nalila vanj vina.

Siromak jo je hvaležno pogledal in hitel: „Bog plačaj, Bog plačaj!“ In ko se je pokrepčal in poživil, je bil kakor prerojen. In poprosil je zdaj še za prenočišče v hlevu. Maruša mu je — kajpak — naglo pripravila ležišče. Tudi zdaj jo je siromak hvaležno pogledal in rekel: „Bog plačaj, Bog plačaj, dobra tetka Maruša!“ In teta Maruša se je zveselila v svojem srcu in hvalila Boga, da je rešen nesrečni tujec. A ona grozna misel jo je sedaj še bolj mučila. „Tetka Maruša mi je rekel! . . . Kaj me pozna? To ni mogoče! . . .“ In ko jo je vprašal Dondar: „Ali se ti kaj zdi, ali si kaj zvedela, kdo bi bil?“ — je odgovorila: „Nič!“ In ko je tako odgovorila, je gledala nemo in plaho predse, in skoro slišno ji je bilo srce. In zopet je rekla: „Nič, prav nič! . . .“

II.

Tako dober, tako lep mladenič je bil Janko Koren, edini sin imovite vdove Lenke. In učil se je tako marljivo in vztrajno, da so ga vsi radi imeli in stavili veliko upanja nanj.

Bil je v sedmi latinski šoli. In ko so se bližale počitnice, je rekla ob priliki dobra tetka

Maruša, tako je rekla svoji sestri Lenki, materi Jankovi: „Lenka, kaj pa, če bo gospod, duhovni gospod naš Janko!“ Izrekla je te besede z mehkim glasom, polnim radosti in sladkega, srčnega hrepenenja. In Lenka, tedaj še trdna in zdrava in polna upanja in lepih sanj na svojega edinca, ki ga je ljubila bolj kot punčico v svojem očesu, bolj kot svoje življenje, bolj kot vse na svetu, je odgovorila: „Oh, saj poznaš želje mojega srca. A jaz se ne upam misliti na tako veliko srečo. Kar bojim se, da bi se kako ne preongavilo, in bi fant ne izpregel šolanja pred časom. Vedno me navdaja strah pred bodočnostjo. A če se zgodi in postane sin — mašnik, kakor je želja mojega srca, tedaj bom presrečna mati, in srečnejše ne bo tedaj nobene žene na svetu . . .“

„Lenka, Lenka, ljuba sestra moja, ne delaj si težkega srca. Lej, Bog, ki ve, da smo slabi, pa nam pošilja težke misli, da se ne prevzamemo. Le mirna bodi in odganjaj take težke, moreče misli.“

„To je vse res! Pa pomisli: Boštkov je bil že v osmi. A kar hipoma je prišlo, in zgodilo se je, kakor se je moralo, menda je že bilo tako usojeno. Prišlo je kar hipoma, pravim: danes je še pripravljala dobra mati Boškova za sprejem sina v domačo hišo, jutri je že bilo vsega konec. Hlapec, ki je šel v mesto ponj, se je pripeljal prazen domov. „Kje je sin?“ je zavpila pre-

strašena mati. „Ga ne bo več domov,“ je odgovoril hlapec naravnost, brez ovinkov. „Zapodili so ga iz šole, in šel je po svetu, in Bog ve, če je še živ.“ — Mati se je zgrudila. Prišlo je kar hipoma. „Tresk!“ je reklo, in vsega je bilo konec kakor pri vozu, ki teče v najlepšem diru, a samo: tresk! — in vse je drobno . . .“

„A pri našem tega ni mogoče, naka, ni mogoče!“ je trdila teta Maruša in odkimavala z glavo. „Naka, ni mogoče!“ je odkimavala.

In vendar se je zgodilo, o čemer je tako zatrjevala Maruša, da ni mogoče, in česar izprva tudi mati ni mogla verjeti. Reklo je samo tresk! — in vsega je bilo konec, vsi načrti dobre matere Lenke so bili prečrtani, vse tihe in goreče želje njenega srca uničene, pokopane . . . Nič se ni kuhalo, kar buknilo je kakor hudournik, kakor ogenj iz strehe: njen Janko, njen edinec, njen ljubljeneec je bil dva dni pred sklepom šolskega leta zaradi neke mladostne lahkomiselnosti izključen iz šole . . .

Mati je prebledela in se sesedla, ko je prebrala pismo, ki je prineslo to žalostno vest. Na nje obupni klic je prihitela teta Maruša, ki jo je močila. In ko je prišla mati Lenka k zavesti, je rekla: „Zdaj je prišlo, kakor je moralo priti, saj sem vedela, da bo tako. Poglej to pisanje! . . .“

Maruša pogleda in prebledi.

„Na, beri ti! Jaz ne znam gosposke pisave brati!“ reče Maruša z glasom, polnim strahu in da pisanje nazaj. Ni ji šlo v glavo in ne, da bi moglo res biti, kar stoji zapisano na tem grozopolnem listu.

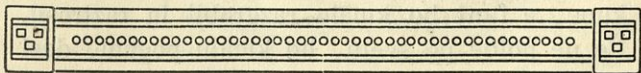
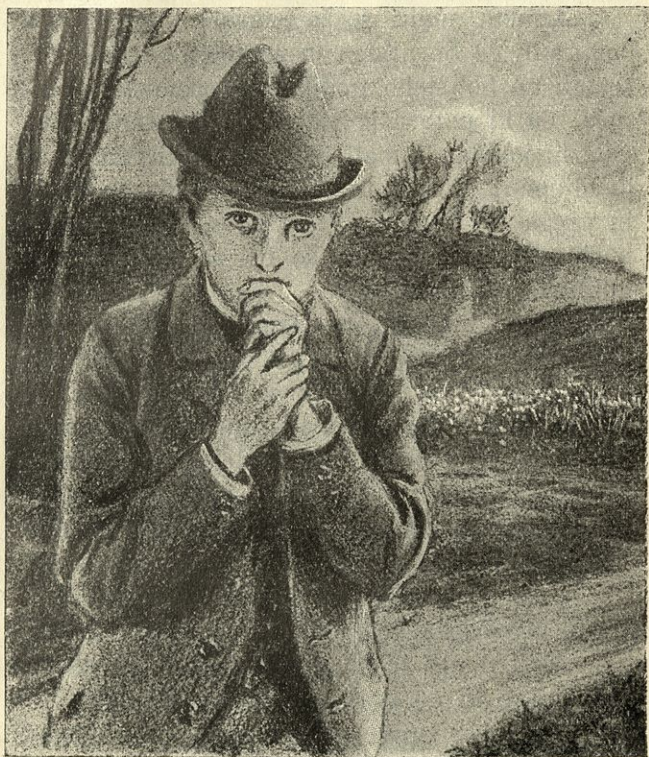
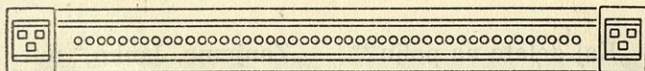
„Zdaj je vsega konec! Saj sem vedela, da bo tako,“ je ponovila mati in sklenila obupno roke. „Zdaj je vsega konec!“ je ponovila. In ko bi materi tedaj prebodli roke in noge in odprli srčno stran, bi tega ne čutila, in Bog ve, da bi ne priteklo niti kapljice krvi . . .

„To ni mogoče, to ni mogoče!“ je vzklikala zdaj še teta Maruša, mati pa je govorila žalostno: „In po svetu pojde, doma ga ne bo držalo, sram ga bo, preveč je študiral, in vsega bo konec! Tega udarca ne prebijem . . .“

„To ni mogoče, to ni mogoče!“ je ponavljala dobra tetka Maruša.

In nekega lepega dne je prišel domov Janko, edinec, njen ljubljeneec. Mati se ga je prestrašila, ko je stopil čez prag. V kratkem času se je ves izpremenil. Obličje, prej jasno kot solnčni dan, je bilo zdaj temno; iz oči je sevala prej miloba in odkritosrčnost, zdaj greh in nemir; iz ust prej blagost in dobrota, zdaj molk in zopet molk . . .

Prestrašila se ga je, ko je stopil čez prag. Podal ji je roko, a v obraz ji ni pogledal. Teti Maruši še roke ni podal. Oddaleč jo je vprašal:



„Kaj delate na polju?“ — „Zanjemo, Janko,“ mu je dala odgovor.

Šel je na polje, delal pridno, za dva druga.

„Lenka, umiri se že enkrat! Lej, bo pa doma! In če bo priden in pameten kot je zdaj, se mu ne bo slabo godilo,“ je pripomnila Maruša, da bi potolažila mater, ki je vedno žalovala in jokala. In mati ji je odgovorila žalostno in obupno: „Po svetu pojde, vem, da bo tako, in vsega bo konec! Mene bodo zagrebli, domačijo si razdelili, on se bo pa klatil kot izgubljeni sin po svetu . . .“

„To ni mogoče, to ni mogoče!“ je ponavljala teta Maruša . . .

Janko se je poprijel z vso vnemo dela. A njemu je bilo delo težko, ni ga bil navajen in kmalu ga je popustil. „Mati, delati ne maram!“ je dejal nekoč.

Mati je osupnila, on pa je rekel: „Kupite mi citre!“

Bala se je kupiti citre in se je branila; a ko le ni odnehal, mu jih je kupila.

Zdaj ni nič delal. Citral je lepo, hodil po gostilnicah in na svatbe in zapravljal denar.

Ljudje že izprva niso zaupali „izprijenemu študentu“, kakor so ga natihoma nazivali; zdaj pa so kar na glas govorili: „Ona je grabila na kupe, a fant bo kmalu razgrabil in raztrosil. Če ne pojde po svetu, bo kmalu pognal, dasi je veliko . . .“

Janko se je prej kot je mislil naveličal doma. Zaželel si je po svetu, gnalo ga je v druge kraje. In ko je še čul na lastna ušesa, kaj ljudje o njem govore, je stopil pred mater in ji rekel: „Doma ne strpim, po svetu pojdem.“

Mati je obupno sklenila roke in ga prosila in rotila. Nič ni pomagalo. Vzel je citre, mati mu je dala denar na pot, in šel je po svetu. „Ni mogoče, ni mogoče!“ je tarnala potrta teta Maruša, ko je Janko že odhajal. „Saj sem vedela, da bo tako, zdaj bo kmalu vsega konec!“ je vzdihovala mati s sedmerimi meči v srcu in gledala za sinom, odhajajočim v svet, v neznane tuje kraje, in solze so ji vrele iz oči in kapale na zemljo, solze, ki bi omehčale trdi kamen, a sinovega srca niso mogle . . .

Potrta mati je bolehalo, odkar je šel po svetu sin. Nihče ni vedel, kam je šel, ne kdaj se povrne. Drugo pomlad pa piše sosedov iz Slavonije, da je videl njenega sina, edinca, njenega ljubljenca; videl ga je, njenega ljubljenca, klateža, capina . . . „Izgubljen je!“ je viknila mati bolešno in je legla in ni več vstala. „Molimo za izgubljenega sina, za mojega edinca, za ljubljenca mojega srca,“ je prosila dannadan in sklepala roke. In še tisto pomlad, ko so se povrnili ptiči, in je zapela kukavica, so jo zagreblji . . . Starega vojaka Dondarja, daljnjega sorodnika, ki je bil že zdaj sovaruh, je postavila gosposka za oskrbnika in jerobera, dokler se

ne povrne sin. Dondar je bil natančen v računih in znan kot jako varčen možakar; zato so ga menda postavili za jeroba. Zlobni jeziki pa so si Dondarjevo varčnost drugače tolmačili in vlekli njegovo ime črez zobe. „Skopuh in oderuh je ta Dondar!“ so čvekali. „In dasi je star ko zemlja, dotlej bo še živel, da spravi varovančevo imetje pod svojo kapo . . .“

Utegnili so prav trditi ti ljudje, ki so tako govorili, zakaj Dondar si je osvojil že del hiše — spodnje prostore — za svojo brezplačno uporabo. In ko se je nastanil v te prostore, je tako dobro navil uro, da so se polagoma vsi oni posli, ki so imeli že takorekoč izgovorjen kot v dobre matere Lenke hiši, izmuzali in pozgubili iz hiše. E, pri Dondarju se je uresničil pregovor, ki pravi: najboljša služba je pasja mati, ovita devetkrat s kačo . . . Edino teta Maruša je še ostala pri hiši, da izpolni materine želje in naročila, kadar se povrne sin. Pa tudi teta Maruša se je že večkrat pripravljala na odhod, zakaj Dondar se je bil le preveč razkoračil; a srce ji vendarle ni dalo, da bi ostavila hišo, v kateri kmalu zagospoduje rajne njene sestre Lenke sin, ki se zdaj zdaj povrne. „Ni mogoče,“ si je rekla vselej, kadar se je že pripravljala, da bi šla, „ni mogoče,“ si je rekla, „da bi se ne povrnil že jutri.“ — A to jutro je napačilo, drugo, tretje — Janka pa le ni bilo. „Ni mogoče!“ je ponavljala Maruša; „jutri pa

gotovo pride!“ In ostala je pri hiši. Stari Dondar pa je bil na trdnem in povedal ji je odkrito: „Kaj bi uhajala? Fant se ubije, ne bo dolgo, da se; zakaj on je norec, da mu je treba z lučjo opoldne pri belem dnevu iskati para; doma mu smrdi beli kruh, a na tujem so mu dobri prašičji ostanki, še Bog, če jih dobi . . . In ko se ubije ta norec, dolgo ne bo, da se, tedaj ti ne bo treba uhajati, Maruša! Pogledj zdaj: tam so vrata! . . .“

Oderuški Dondar se je režal na vsa usta in še enkrat pokazal brezčutno na duri, dobra tetka pa je jokala in trdila: „Ni mogoče, ni mogoče! Jutri pride, jutri gotovo . . .“

III.

Burja je tistikrat še vedno brila in medla s snegom, da je bilo joj. „Ni mogoče, da bi ostal živ, kogar bi zalotila nocojšnja noč na potu,“ je rekla teta Maruša, in dobro se ji je zdelo, da je bila spravila nad vse nesrečnega tujca na gorko v hlev. In ko se je storila noč in je že vse pospalo, teta Maruša še ni legla k počitku. Ob Križanem je klečala in molila. Ta nesrečni tujec ji ni šel iz glave. In molila je, molila zanj dolgo, goreče. In dasi je Dondarju rekla, da nič ne ve in nič ne sluti, kdo bi bil, je vendarle čutila v svojem srcu, da je ta tujec on, sin rajnke sestre Lenke, njen edinec, njen ljubljenelec . . . Glas njegov in zabrekle, mrkle

oči in vse poteze njegovega obraza so spominjale na rajnko Lenko, ko je bolehala in hrepenela po sinu. In teti Maruši se je zdelo, da je to bolno hrepenenje izraženo na nesrečnega tujca obličju. „Morda hrepeni po materi . . .“ In dasi so njena usta še vedno zatrjevala, da to ni mogoče, ji je vendar zdaj glas srca tako močno govoril, da ta tujec ni nihče drugi kot Janko, da je naposled teta Maruša sama sebi priznala: „Da, on je, Janko, ki se je povrnil, da prevzame gospodarstvo . . .“ In ko si je to priznala, ji ni dalo več strpeti v sobi. Prižgala je svetilnico, se ogrnila v veliko volneno ruto in šla v hlev. Morala je zvedeti, kdo je ta nesrečni tujec, ali je Janko ali ne.

Ko odpre nalahko vrata, zapazi, da tujec ne spi, ampak da sedi zamišljen. Približa se mu. Zdaj vidi, da si tujec zakriva obraz z rokami in moli. „To je dobro znamenje,“ si misli Maruša ter vpraša kar naravnost tujca: „Kdo si, človek?“

Tujec se vzdrami in ko odpre oči, zagleda teto Marušo z lučjo v roki. Ni vedel, kaj bi odgovoril, zakaj njene besede je čul le napol. Pa vpraša iznova Marušo: „Kdo si, človek? Govori!“

Tujec povesi žalostno oči in nič ne odgovori. Zamišljen je bil globoko. Ko ga pa teta Maruša iznova vpraša, kdo je, ji odgovori ža-

lostno: „Človek, ki se je klatil po svetu.“ Nato povesi zopet oči in se zatopi v svoje misli.

Pa teta Maruša se ni zadovoljila s tem odgovorom. „Pa vendar, kdo si?“ je vprašala zopet.

Tujec je spoznal iz njenega glasu, da ona mora vedeti, koga je sprejela pod streho, da nekaj sluti . . . A on ji pravega odgovora ni mogel dati; rekel je torej: „Kdo sem? — Cvet, ki je pognal spomladi, a črv ga izpodgrizne, in cvet usahne. Lejte, toliko cvetov se pokaže spomladi na drevesu, a vendar je le malokdaj obilo sadu jeseni; veter potegne, in cvetovi odpadejo, in ljudje gredo mimo, in njih trudni in trdi koraki pomandrajajo cvetove ob poti. Jaz sem tistih eden, ki se je lepo razcvetel, a je veter potegnil in je odpadel na pot. Zdaj čakam še, da pride kdo in me pohodi . . .“

„Jaz sem preprosta ženska in ne umem brati iz prilik. Povej naravnost: kdo si?“

„Povem torej naravnost: Jaz sem izgubljeni sin!“

In ko je to izrekel, si je iznova zakril obraz in zaihtel na glas. Vznemirila ga je lastna izpoved, ustrašil se je izgovorjenih besed. Bil je sila žalosten in potr. A ko se je umiril, je pripovedoval dalje: „Moje življenje je velik delavnik, a ne v prid drugim, nego v izpodtiko, pohujšanje in padec. Moje življenje je križev pot. Ko sem prestopil prag te hiše, sem prišel do

postaje smrti. Kaj hočem drugega: umret sem prišel v to hišo in umrem v nji, čutim že smrt v svojih udih . . . O, lahko bi umrl tudi drugje, na tujem. In nihče bi ne vprašal: Kdo, odkod? Siromaka capina je smrt dohitela; zadremal je ob cestnem jarku in se ni več prebudil . . . Toda jaz imam mater!“ . . . Pri tem vzkliku so ga oblile solze in glas mu je zastal in ni mogel več govoriti. A ko se mu je žalost polegla toliko, da je mogel zopet do besede, je govoril dalje: „Mater imam, ki bi dal zanjo ves svet . . . Vi ne veste, dobra teta Maruša, kako ljubim svojo mater! Ali ste že kdaj čuli o ptici pelikanu? Lejte, ta ptica si izkljuje prsi, da srkajo mladi njeno kri . . . To je ljubezen, ki ji ne dobimo primere. Toda povem vam, jaz ljubim svojo mater bolj ko ptica pelikan svoje mlade: radovoljno in z veseljem dam svoje življenje, da bi smele enkrat pogledati materi v obličje in jo prositi odpuščanja . . . Ljubezen do ljube matere me je privedla v te kraje. Jaz moram še videti svojo mater. Hrepenenje po materi mi še daje življenskih moči. Vem, ko bom zopet videl obličje preljube matere, potem ne bo nobenega hrepenenja več v mojem srcu. Moči bodo pojemale in umrl bom. O, Bog, usliši me že in daj, da že skoro zagledajo moje trudne oči premilo obličje zlate mamice! . . .“

Tujec je težko sopol. Prsi so se mu dvigale in padale globoko. Moral se je nasloniti na zid.

Maruša ni zdaj več dvomila, kdo stoji pred njo. Poslušala ga je in gledala in ni vedela, ali se ji vse to sanja ali je resnica. In ko je tujec obmolnil, je rekla: „Pri blagem spominu na svojo ljubo mater mi povej, kdo si. Pa tega ni treba več praviti. Ti si naš Janko, rajnke moje sestre sin, njen edinec, njen ljubljeneec. Jaz vem, da si: glas te razodeva, oči, obraz ... Kakor da bi videla svojo sestro Lenko pred seboj, do pičice si ji podoben. — O, Janko, Janko! Glej, ti si izkljuval svoji materi, moji sestri Lenki, prsi, ko si šel po svetu! In pri-tekla ji je iz srca rdeča, vroča kri kakor ptici pelikanu, a tebe ni bilo, da bi ustavil materi kri, in iztekla je . . .“

Tujec se strese po vsem životu in zavpije prestrašeno, kakor da bi ga pičil gad: „Govorite, teta Maruša, kje je moja mati? . . . Jaz, nje sin Janko, sem prišel domov, k materi, a vi govorite, kakor da nimam več matere . . .“

In Maruša je vzkliknila: „Prepozno si prišel, ljubi Janko!“ In je zajokala in mu podala roko, potem pa pravila dalje: „Kri ji je odtekala, tvoji materi, moji sestri Lenki. A ona je še delala in se potila. In ljudje, ki so videli, da odteka materi kri, so se čudili in jo ogovarjali: „Pa za koga se trudiš in potiš, dobra mati Lenka?“ — „Zanj!“ je odgovarjala. „Domov pride in vsega bo potreboval — on je moj edi-

nec, moj ljubljeneec . . .“ In ljudje so se še bolj čudili in so odkimavali z glavo in so ji rekli: „Za koga bi varčevala, za koga bi se potila? Šel je po svetu in se ne povrne več.“ A ona jim je odgovorila: „Šel je po svetu, a se povrne, morda jutri ali pojutrišnjem, drugi teden pa gotovo . . . Zanj varčujem, zanj se potim, za svojega edinca, za svojega Janka . . . Za svojega Janka varčujem; povrne se in vsega bo potreboval moj Janko, moj edinec, ljubljeneec mojega srca . . .“ In potila se je dalje in živela je dalje zate, za edinca, za ljubljence svojega srca. A ko je obnemogla in je legla, mi je naročila: „Maruša“, je rekla, „vem, da se povrne, srce mi pravi, da se tako zgodi, pa bojim se, da ne bo takrat že — prepozno . . . Ostani pri hiši, Maruša, in ne hodi odtod in postrezi mu! Pride domov kot otrok, kot velik otrok in potreboval bo oskrbe in vodilne roke. Postrezi mu tedaj, skrbi zanj, vodi ga, on je moj sin, moj edinec, moj ljubljeneec . . .“ Sveto sem ji obljubila, da storim po njenih željah, po njenem naročilu. Ostala sem pri hiši in čakala, kdaj se povrneš. Danes si se povrnil, zdaj ti bom stregla, da izpolnim poslednje naročilo tvoje matere. Zdaj ti bom stregla, pojdi v hišo.“

„Za Boga, ali je moja mati mrtva?“ je vprašal Janko ves iz sebe.

„Da, zgodilo se je tako, božja volja je bila. Mati ni mogla brez sina živeti in je umrla. —

Spomladi, ko so se vračale ptice selilke in je zakukala kukavica, smo jo zagrebli.“

„O, jaz nesrečnež!“ je viknil zdaj Janko obupno. „O, jaz nesrečnež!“ je viknil, zdrsnil na kolena in si zakril obraz z rokami. Viknil je obupno in boleстно kot golobica, ki se vrača k svojim mladim, a jo na potu zgrabi grdi kragulj in zasadi nji, materi, svoje ostre kremplje v meso. Viknil je obupno in boleстно kot mornar, ki se po dolgem jadranju po morju bliža srečno domačemu pristanu, kjer ga težko čakajo žena in otroci, a vihar zatuli, in morje se zaziblje in pogoltne pred očmi njegovih dragih ladjo in njega na dno morja . . . Viknil je obupno in boleстно kot živo pokopani, ko se zavedejo v v grobu . . . In dolgo časa ni spravil besede iz ust. Tudi solze mu niso pritekale, da bi bile olajšale pekočo bol srca, ki je bila tako velika, da je izgubil zavest in je bil videti ob svitu svetilnice kakor mrlič. Ko pa je naposled zopet prišel k sebi in se je zavedel, da je izgubil svoje vse na svetu, svojo ljubo mater, se je vrgel na obraz, in srce se mu je trgalo od nepopisne žalosti, in potok solz mu je vrel iz oči in močil ležišče. In med gorkimi solzami in pri-tajenim ihtenjem in vročimi vzdihmi so se mu izvijali iz prsi klici: „Mama, mama! . . .“ Klical je svojo ljubo mater, svojo izgubljeno mamo . . .

Maruša je stala poleg njega in ga tolažila, a on se ni dal utolažiti. Čutila je, kaj trpi nje-

gova uboga duša, njegovo strto srce v teh britkih trenutkih, in je tudi sama jokala, jokala na glas in neutešno. A ko se Janko toliko umiri, da zazna njen jok, ga gane dobre tete sočuvstvovanje in se dvigne in reče, ker je globoko v srcu čutil, da on ni vreden teh solz, tako reče: „Dobra teta Maruša, ne jokajte nad menoj, saj nisem vreden vaših solz.“

To je rekel tako potrto in tako skesano, da je Maruša še glasneje zajokala. A ko se je izjokala, ga je prijela za roko, mu pogledala v oči in je videla, kako potrta in skesana je njegova duša! In spoznala je v Janku evangelskega izgubljenega sinu, ki se je povrnil k očetu, ves skesan in potrta, da si izprosi odpuščanja. Videla je Jankov veliki kes, in zdelo se ji je, da je moral biti tako skesan in potrta sv. Peter, ki je zatajil svojega mojstra in učenika Kristusa. Tako skesana in potrta je morala biti Marija Magdalena, velika grešnica, ki je stala pod križem svojega in našega Gospoda. Tako skesan in potrta je moral biti ubogi cestninar, ki si še oči ni upal povzdigniti v templju in je le pri vratih stal in se trkal na svoje prsi, rekoč: „Gospod, bodi milostljiv meni, ubogemu grešniku.“

Prijela ga je torej za roko, mu pogledala sočutno v oči in rekla: „Janko, ne govori tako! Lej, ti si moje sestre Lenke sin, njen edinec, njen ljubljeneč, in jaz ti bom stregla ...“ Ho-

tela je še govoriti, a solze usmiljenja in sočutja so ji zavezale govor, da ni mogla vsega povedati, kar je imela na srcu, da bi bila tolažila ubogega Janka. Pa Janko ji zopet reče: „Dobra teta Maruša, ne jokajte nad menoj, nisem vreden vaših solz; zakaj jaz sem zavržen človek, zavržen pred Bogom in ljudmi: k materi sem prišel, da bi si izprosil odpuščanja, a mater, mojo ljubo mater krije zdaj črna zemlja, in več ne more izreči besede, samo ene besede: Odpuščeno . . .“

„Janko, Janko, ne govori tako! Mati ti je vse odpustila, o tem ne dvomi. Lej, jaz sem živa priča, da je resnica, kar trdé moja usta. Saj si jo poznal: nji ni bilo treba odpuščati. Ona ni bila kakor mi drugi ljudje, navaden človek, ki rentāči in se jezi in roti, če mu ne gre vse po volji. Pomisli: Ko si ji delal veselje, te je klicala „naš Janko“. Ko pa si šel po svetu, je vzdihovala vedno: „Kje je moj edinec, moj Janko, moj ljubljeneec? . . .“ In meni je ukazala v svojem koprnenju po tebi: „Maruša, pojdi na grič in poglej, ali že ne prihaja on, ki je ljubljeneec mojega srca, moj edinec, moje solnce . . .“

„O, zlata moja mati! O, ljubezen nad vso ljubeznijo!“ je vzklikal Janko in iznova je zajokal, zajokal kakor otrok, ginjen nad toliko ljubeznijo plamtečega srca svoje matere. In ko se je izjokal, je zahrepenela njegova duša z vso

ljubeznijo in neodoljivo silo po nji, ki je solnce njegovega srca, mila zvezdica, ki ga je privedla iz teme v te kraje; vzhajajoča zarja, ki mu je hipoma vlila veliko vero in upanje in ljubezen v njegovo stisnjeno in strto srce; zahrepenela je njegova duša z vso ljubeznijo in silo po nji, ki spi v prezgodnji jami. In rekel je Janko: „Dobra teta Maruša, povejte mi, kje je grob moje matere?“ In ko mu je povedala, da precej pri vhodu na pokopališče, jo je prosil, naj ga pusti zdaj samega. A Maruša je odgovorila: „Janko, zdaj ne boš sam. Pojdi v hišo, jaz ti bom stregla.“

„Dobra teta Maruša, zdaj me le pustite samega, prosim vas. A jutri mi prinesite v hlev novo obleko, potem pa pojdem z vami v hišo.“

Tako jo je prosil Janko. A Maruša ni odnehala. „Zdaj greš v hišo, jaz ti bom stregla, tvoja dobra mati, moja sestra Lenka, mi je tako naročila.“

Moral je Janko dolgo prositi, da je naposled Maruša odnehala in se vdala. Pa prinesla je iz hiše odeje in mu zrahljala postelj v hlevu, kakor more le dobra mati storiti. „Pa naj bo, pa ostani črez noč sam, v hlevu. A jutri ti prinesem navsezgodaj novo obleko, in ti pojdeš z menoj v hišo, da ti bom stregla.“

Janko ji je obljubil, in šla je. Pa na pragu je še obstala in pogledala za Jankom, za rajnke sestre Lenke edincem, ljubljencem. In ko je

videla, da si ta zopet zakriva obraz in moli, je zaprla nalahko duri in odšla. V srcu pa je ponavljala: „Pa jutri gre v hišo, navsezgodaj mu prinesem obleko, in jaz mu bom stregla . . .“

IV.

Tam doli v slavonskih šumah je bil spoznal sosedov bolne Korenke sina Janka, klateža, potepuha, capina . . . ki je šel po svetu in ga je življenje ubilo . . . „Ti si Janko iz naše vasi, sin bolne sosede Lenke,“ mu je zabrusil v obraz, naravnost in odločno, tako da ni mogel nič tajiti Janko, s citrami pod pazduho. „Poznam te. Kaj delaš tukaj med nami? Ti si imovite Korenke sin, edinec, pa se klatiš tod kakor mi, ki nimamo doma in moramo s trebuhom za kruhom, da si z žulji na rokah in z roso na čelu služimo vsakdanji kruh. Ti si edinec, gospodar velikega imetja, pa se potepaš po svetu, mati ti pa umira doma . . .“

To je bilo prebridko očitiranje. Janko bi bil molčal in šel v druge kraje, a sosedov je omenjal mater, bolno mater doma. To ga je obdržalo. Poklical je tedaj sosedovega na stran in mu rekel: „Govori, prijatelj, kaj je z materjo?“

„Kaj je z materjo?“ In zvedel je Janko, da je mati bolna, silno bolna; da ne more spati po cele noči, da bljuje kri in da vedno izprašuje: „Ali že prihaja moj Janko?“ In ko ji odgovore, da še ne, se tolaži z mislijo: „Jutri pa

pride, jutri pa pride prav gotovo, moj edinec, moj Janko, moj ljubljene . . .“

Klavrno in s povešeno glavo je hodil zdaj Janko okolo, s citrami pod pazduho, klavrno in s povešeno glavo in silno potrta in žalosten. Vse se mu je treslo v notranjosti. Od same žalosti ni vedel, kaj bi storil. Zmisliti se ni smel na svojo ljubo mater, ki, priklenjena doma na bolniško postelj, zdihuje po njem: on, nje edinec pa tava po svetu kakor izgubljeni sin. Legel je tedaj pod gosto bukev in si zakril obraz, a misli na svojo ljubo mater se ni mogel iznebiti. Vsa preteklost mu je stopila pred oči. Kako je mati skrbela zanj in še zdaj skrbi. Z vso ljubeznijo ga je negovala od rosne mladosti in ljubila z vso materinsko ljubeznijo. Vsako željo njegovega srca mu je izpolnila. Ob neznatni bolezni je klicala najboljše zdravnike iz mesta in prečula po cele noči ob njegovi postelji, da je sirota naposled še sama zbolela. Dala ga je v šolo. Prva je bila na nogah, in zadnja je legla k počitku in delala je krvavo in se pekla pod vročimi solnčnimi žarki, samo da bi ne bilo trpelo posestvo, ko je šolala njega, nehvaležneža. Od ust si je pritrgovala, in njene trudne roke so delale po cele noči, samo da bi njega spravila k belemu kruhu, samo da bi njemu pripravila udobno, brezskrbno življenje z vsemi ugodnostmi . . . A z enim udarcem je pobil in strl materino srce in vse upe in nade njene: obesil je šolo na kol in šel po svetu . . .

Mati mu je morala dati še denarja, da je mogel po svetu, ter mu kupiti citre, ki jih je vzel s seboj v svet . . . In še zdaj ga ni nehala ljubiti, njega, klateža, capina . . . Bolno je njeno telo in bolna njena duša zaradi njega, a vendar še vedno kliče njeno srce: „Jutri pride, jutri, moj edinec moj ljubljenelec . . .“ Zazdelo se je Janku, kakor da sliši glas materinega srca, ki ga kliče nazaj v domovino, na njeno srce: „Sin pridi že skoro! Moj edinec, moj Janko, pridi, pridi in ogrej se na materinem srcu! Moj Janko, moj ljubljenelec, pridi že skoro . . .“

Začel je jokati Janko pod košato bukvijo kot otrok. Z vso težo je leglo v njegovo dušo spoznanje, da ni vreden materinih dobrot, materine nepopisne ljubezni, on, nehvaležnež, klatež, capin . . . Saj je vedel, da ji je storil veliko krivico, ki se ne da povedati, ki se ne da popraviti. On je vedel, da ji je toliko dolžan, da pa ne bo mogel nikoli povrniti dobrot predobrega materinega srca, oh, nikoli, nikoli . . . „O, Bog, ko bi vsaj nikdar ne bil žalil srca svoje matere!“

Šel je po svetu s citrami pod pazduho, z materinimi denarji v žepu in z velikimi nadami v srcu. „Popeljem se onkraj morja, ondi je denarja na mernike. Onkraj morja, v novi domovini, si prislužim te denarje, in potem pride mati za menoj in teta Maruša, ali pa se popeljem v zlati kočiji v rojstno vas k materi, k

teti Maruši. In vaščanje se mi bodo odkrivali, pred bogatim Američanom, in več ne bodo stiskali glav in kazali s prstom nanj: „Lejte, izprijeni študent gre po cesti, za hišnim voglom se je skrila, sram ga je . . .“ Odkrivali se mi bodo, in mati me objame z radostjo v srcu, in teta Maruša mi poda veselo roko. In pozabljeno bo vse, kar je bilo . . .“

Tako je mislil in sanjal Janko, edinec, in šel po svetu, s citrami pod pazduho in z materinimi denarji v žepu. A preden se je prav zavedel, že mu je zmanjkalo denarja, že so ga popustili prijatelji, ki so mu pomagali poganjati materin denar. Ostal je sam, brez prijateljev, brez denarja, s citrami pod pazduho . . . Prodal je uro, in zašel k morju — na Ameriko, na zlato Ameriko — novo domovino — ni mogel več misliti. „Tukaj ob morju si prislužim denarja, za prijatelje ne maram več, in potem hajdi v Ameriko, v zlato Ameriko! In ko ondi obogatim, se popeljem v zlati kočiji domov. In odkrivali se mi bodo — pred bogatim Američanom. In mati prihiti z odprtimi rokami naproti, in teta Maruša bo jokala, ko me zagleda bogatega Američana, in vse bo dobro . . .“

Ob morju je citral, drugega ni znal, in ljudje so ga poslušali, potem pa odganjali z lepimi besedami, z malimi darovi njega, edinca, imovite vdove Lenke sina . . . Šel je dalje, obleka se mu je gulila, trgala, črevlji trgali, čisto razcveteli . . .

Citral je, da bi si bil prislužil za kruh, a nihče ni maral več poslušati capina in njegovih citer... Šel je še dalje, zašel k delavcem v slavonske šume. In tam ga je spoznal sosedov, ko ga je življenje že ubilo: klateža, capina...

Jokal je Janko kot otrok pod košato buk-vijo; zakaj oči so se mu odprle, in zagledal je samega sebe, prosečega ob poti, s citrami pod pazduho, klateža, capina... In bridko kesanje je napolnilo njegovo dušo. „Omagal sem na poti, v Ameriko ne morem, v zlati kočiji se ne popeljem domov, sosedu se ne bodo odkrivali pred bogatim Američanom...“

Mati, vem, da ste vi moje solnce, moje nebo, moje življenje. Mati, ljubim vas bolj kot luna svoje solnce, bolj kot vse zvezde svoje nebo, bolj kot vsi logi in gaji in trate in polje in ves cvet in sad svojo mater — zemljo... Vprašajte moja pota v tujini, solnce in zvezde na nebu: vse vam enoglasno odgovore: on ljubi svojo mater... Mati, pogledajte izgubljenega sinu: raztrgana mu je obleka, telo strto, duša umazana in grda; toda dasi sem berač na duši in telesu, vendar čutim v svojem srcu ljubezen do vas, veliko in močno ljubezen: da bi z njo pre-stavljaj gore, ustavljaj tek vodam; da bi z njo zaklical solncu: „Stoj!“ in obstalo bi, ko bi bila taka moč dana človeku... In ker vas ljubim z vsem svojim srcem, z vsemi svojimi močmi, mi je tudi žal od vsega srca in iz vse

duše, da sem vas žalil, kruto žalil. Vi ste me klicali otroka: „Pojdi sem, zvezdica, lunica moja! Pojdi sem, cvetka mojega srca!“ Oh, mati: cvetka vašega srca je ovenela, lunica vaša je izgrešila svojo pot in otemnela, zvezdica na nebu vaše sreče se je utrnila in izgubila . . .“

„Mati, usehla cvetka šele ve, kaj ji je bila zemlja, iz katere je izrasla . . . Ugasla zvezda šele ve, kaj ji je bilo nebo, na katerem je sevala . . . Otemnela luna šele ve, kaj ji je bilo solnce, ki ji je dajalo svetlobe . . .“

„Mati, jaz sem luna. Ostavil sem svoje solnce, ljubo mater, in luna je obledela in otemnela . . .“

„Mati, jaz sem zvezda, vi nebo. Šel sem v svet, in zvezda se je utrnila in padla z neba. Se enkrat je zaplapolala in nato ugasnila . . .“

„Mati, jaz sem cvetka, kakor ste me klicali, vi življenje moje. Cvetka sem, ki je zrasla na materinem srcu. A stopil sem na svoje noge; šel sem po svetu, in cvetka je bila iztrgana z materinega srca in je ovenela in usahnila. Zdaj še čaka, da pride vrtnar in jo izruje in vrže v ogenj . . .“

„Oh, zlata moja mamica! Jaz — capin — šele prav vem, kaj je mati otroku . . .“

„O, jaz nesrečnež! . . .“

„In vendar me kličejo še vedno njena usmiljena usta: Moj edinec, moj Janko, moj ljubljenec . . . O, predobra moja zlata mamica! . . .“

„Vzdignem se ter pojdem k svoji materi in ji porečem z izgubljenim sinom: Mati, grešil sem zoper nebesa in zoper tebe; več nisem vreden tvoj sin imenovan biti; stori me, kakor kakega svojih najemnikov . . .“

In se je vzdignil in je vrgel citre, svojo nesrečo, ob košato bukev, da so se zdrobile, in so odleteli kosci na vse strani. In se je podal v domovino, k materi. In prišel je domov, „Američan“ v zlati kočiji: na klancu ga je, capina, pobrala teta Maruša ter ga rešila gotove smrti . . .

V.

„Pa jutri gre v hišo, na vse zgodaj mu ponese obleko v hlev, in jaz mu bom stregla, kakor je naročila njegova mati, dobra moja sestra Lenka,“ si je šepetala teta Maruša in prikimavala z glavo, ko je prišla iz hleva od Janka, edinca, ljubljenca svoje matere. A on je prišel umret domov! . . . Saj bi že bil umrl, ko bi se ga ne bila usmilila dobra teta Maruša, na klancu, onostran jarka, v snegu . . . A njene usmiljene roke so ga rešile, rešile za en dan, dva, tri — kvečjemu za en teden . . . On, Janko, je strta posoda: samo en rahel sunek, in posoda se razvezne, razpade v črepinje, ki jih je treba spraviti v kraj . . .

Še je žvižgala ledena burja tisti večer, in sneg je naletaval, in mraz je bil hud kakor še nikoli, a to ni motilo ubovega Janka: ostavil

je mehko zrahljano postelj in topli hlev in šel z ljubeznijo in hrepenenjem v srcu v mraz in led. „K materi, k materi!“ so klicale neprestano njegova usta, in v srcu mu je vstajala še večja ljubezen, še večje hrepenenje. In pospešil je korak tja gor k cerkvi, na njivo božjo, na vaško pokopališče, k materi, k materi! . . .

Nad vasjo se je dvigala v nočni temini domača cerkev, okrog nje pa se je razprostiralo pokopališče, obdano z razpadajočim širokim zidovjem. Tu je bil kraj miru in pokoja vsem onim, ki jih je utrudilo in upehalo življenje, da niso mogli več dalje in so obstali ob potu; smrt jih je rešila iz doline solz ter jih položila v hladno jamo, kjer čakajo večnega vstajenja. Nad vhodom na vaško pokopališče je bil pomenljiv napis, ki je dirnil vsakega, kdor ga je prečital. Čutil je vsakdo, da mrtvi govore k njemu po tem napisu, ki se je glasil: „Kar ste zdaj vi, smo bili mi; kar smo zdaj mi, boste nekoč vi . . .“

Janko se je bližal pokopališču. Korak, že prej negotov, mu je zastajal. In noge so se mu šibile in ves se je tresel od mraza in koprnenja; saj zdajzdaj stopi njegova trudna noga na kraj mrtvih, kjer spi spanje pravičnega tudi njegova mati . . .

Odpře duri pri vhodu in stopi na pokopališče. Neki glas mu reče: „Janko, zdaj si med mrtvimi. Mati je v grobu, ti ob grobu, in še

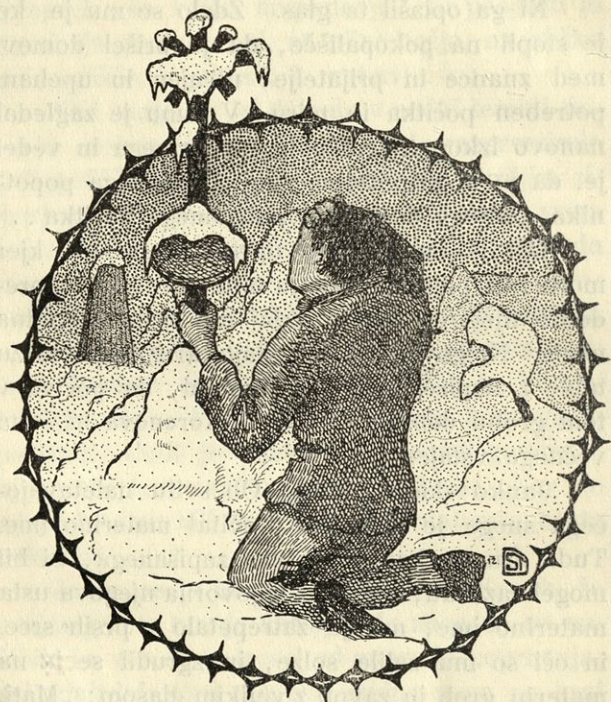
nekaj časa, in oba bosta onkraj groba, v večnosti: zakaj ko si storil prvi korak v svet, se je ozrla smrt na mater in nate ter zavihтела smrtno svojo koso nad obema . . .“

Ni ga oplašil ta glas. Zdelo se mu je, ko je stopil na pokopališče, da je prišel domov, med znance in prijatelje, utrujen in upehan, potreben počitka in miru. V duhu je zagledal nanovo izkopan grob poleg materinega in vedel je, da je ta pripravljen zanj, utrujenega popotnika, ubitega do smrti, potrebnega počitka . . .

Oči je imel vedno uprte na mesto, kjer mora biti po dopovedanju tete Maruše grob pre-dobre njegove matere. Zdaj mu zastane trudna noga. Njegove oči zagledajo križ in na križu tablo z napisom, ki je oznanjal, da počiva v tem grobu dobra mati Lenka Korenova in čaka večnega vstajenja . . .

Janko skloni glavo. Ob svitu naletavajočega snega je razločno prečital materino ime. Tudi drugo, kar je še bilo zapisanega, bi bil mogel razbrati; a ko so izgovorila njegova usta materino ime, mu je zatrepetalo v prsih srce, in oči so mu zalile solze, in zgrudil se je na materin grob in zavpil z velikim glasom: „Mati, mati, moja zlata mati! Odpustite izgubljenemu sinu! Zašel je, a danes se je povrnil in k vam je prišel . . . Odpustite, mati, moja zlata mati! . . .“ In je vzdigaval roke in se trkal na prsi in poljubljal sneg in led na materinem

grobu in začel prositi in moliti. Prosil je mater, naj vstane; ali mati ni vstala. Prosil jo je, naj vstane in izusti le eno besedico: „Odpuščeno!“ Ali mati ni vstala, da bi mu rekla in ga tola-



žila: „Odpuščeno ti je, pojdi v miru, moj sin! . . .“ Začel je prositi Boga, naj reče materi, naj vstane, a njegov glas se je poizgubil v nemirni noči brez odziva . . . Prosil je dalje in molil k Bogu, naj se ga usmili in reče ma-

teri, naj vstane in ga reši le z eno besedico: „Odpuščeno!“ — A le veter je tulil preko grobov v odgovor in ledena burja je brila in sneg je naletaval . . . Tedaj pa je začel klicati Janko kakor otrok, ki je zašel in izgubil mater izpred oči: „Mama, mama, moja zlata mama!“ In iznova je poljubljal grob in križ in materino ime pod križem in iznova klical: „Mama, mama, moja zlata mama! . . . Kje ste, kje ste, da vas ne prikliče glas mojega srca? . . Kje ste, kje ste, zlata moja mama, da vas že ne vidijo moje oči? . . .“

Zdaj se mu je zazdelo, da ga je slišala mati in se mu odzvala v grobu. Začutil je bližino svoje matere. Nepopisna ljubezen do matere se je vžgala v njegovem srcu, ki ga je vsega prevzela. In nepopisno hrepenenje se mu je zbudilo, da ni čutil ne mraza ne snega ne bolečin svojega telesa; njegova duša je le gorela ljubezni do ljube mamice in hrepenela z vsemi močmi po materi . . . „Oh, da bi vsaj enkrat še videl premilo obličje svoje mamice, zlate svoje mamice! . . . Oh, da bi se vsaj enkrat še ozrlo materino oko milostno name in bi njena usta izpregovorila usmiljeno: Odpuščeno! . . .“

Ljubi Bog v nebesih je videl veliko kesanje izgubljenega sina in brezmejno njegovo ljubezen do matere ter se ga je usmilil. Poslal je smrt-nega angela, da reši Janka in ga združi na veke z materjo.

Napol v snu in ves premrazen je še klical in vzdihoval Janko: „Oh, mati, odpusti skesanemu in izpokorjenemu sinu! Reci le eno besedo, in ozdravljena bo moja duša! „Odpuščeno ti je!“ naj izreko usmiljeno tvoja ljubeznjiva usta, in ozdravljen bom. Samo migni z milostno roko, samo ozri se z milostnim očesom name . . .“

Velika ljubezen in veliko hrepenenje ga je tako prevzelo, da ni čutil zledenele obleke na sebi, da ni čutil otrplih udov in da mu mraz in led pritiska vedno globlje, do srca . . .

„Mama, mama, moja zlata mamica!“ so še klicala njegova usta. In glej, kaj li zagledajo zdaj njegove trudne oči? Je li to sen ali je istina? Mar li prihaja z nebes v resnici njegova mati? — Da, to je materina podoba, usmiljena in dobrotljiva. Vedno bliže in bliže prihaja . . . In v sina ima uprt pogled . . . Skoro bo že pri sinu . . . Zdaj je stopila mati na grob, vsa v slavi in časti . . .

Janko je trepetal in koprnел ljubezni. Mati ga prime za roko in reče usmiljeno: „Zdaj si se povrnil domov, moj edinec, moj Janko, moj ljubljeneec . . . Pa truden si in bolan in lačen. Teta Maruša, prinesi mu vsega, mojemu edincu, mojemu Janku, ljubljencu mojega srca . . .“

Janko poklekne tedaj pred mater in reče: „Mati, grešil sem zoper nebesa in zoper tebe in več nisem vreden, tvoj sin imenovan biti . . .“

Mati mu ni dala izgovoriti. Sklonila se je k njemu, k izpokorjencu, ga pritisnila na svoje srce in rekla usmiljeno: „Zdaj si pri meni, moj edinec. Mrtva sem bila, a zdaj sem zopet oživila, ko imam sina na svojem srcu . . .“ In drugim, ki so prihiteli gledat in povpraševat, kdo je prišel, je rekla oveseljena mati: „Veselitate se in od veselja poskakujte! Glejte, moj sin, ki je zašel, moj Janko, ljubljeneč mojega srca, se je povrnil . . .“

Janko je slonel na materinih prsih ter jokalo, ginjen od tolike ljubezni in dobrote svoje matere . . .

Sneg je še vedno naletaval in ledena burja je brila ostro, da še nikoli tako.

* * *

Drugo jutro se je izpodtaknil cerkvenik, ko je šel zvonit dan, ob rajnke matere Lenke grobu na nekaj trdega. Ko potiplje v sneg, kaj bi bilo, mu zagomezi po vseh žilah in žilicah; zakaj zagrabil je za zmrzlo človeško roko . . . Strah in groza ga obide in steče v vas in pove ljudem. In ljudje so prišli in potegnili iz snega zmrzlega mladega siromaka . . .

„Kdo bi bil? — Pa na matere Lenke grobu je zmrznil! — Jej, pa ne, da bi bil to njen sin, ki je šel po svetu!“ —

Tako so govorili in se izpraševali. A ko so pogledali v pisanje, ki so ga našli pri njem,

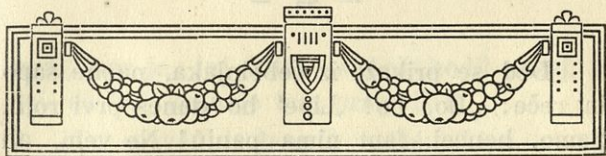
so zavpili: „On je! Resnično, on je, Janko, edinec, rajnke Lenke sin, ki je šel po svetu! . . . — Bog, bodi milostljiv njegovi duši! . . .“

V dobrem letu, in vsega je bilo konec! Šel je po svetu in življenje ga je zgrabilo s svojo trdo roko, njega, slabiča. In ko je dobilo v pest neizkušenega mladeniča, in je videl rajati ljudi v življenju, je menil, da so mu odprta nebesa, da mu igra godba, da mu ropočejo bobni . . . In od samega veselja je poskočil in plosknil sam z rokami: „Bum, bum! Bum-bum-bum!“ A pri zadnjem „bum“ ga je ubilo življenje, kakor je ubil Dondar včeraj steklenici, in prišel je domov Janko v črepinjah, ki se, sesute in nerabne, pospravijo v kraj . . .

Stari vojak Dondar, ki je zasedel izgubljenega sinu imetje, ne kakor kokla, da bi ga grel in varoval, ampak kot jastreb, da ga izkljuje in izpije, je pokazal zdaj teti Maruši vrata, rekoč: „Zdaj je vsega konec, poberi se! . . .“

„Ujej in pa!“ je zajavkala potrta teta Maruša in šla od hiše . . .





Lipetov panj.

1. Roj.

Hudétov starikavi in koščeni ded je čepel pred čebelnjakom in pókal tobak ter venomer škilil tja na panjeve brade. Tam so brenčale in se prašile in sukale nekam uznemirjene čebele. In ko je takó pókal tobak, mu naenkrat zastanejo oči na panju, na katerem je bil narisán na končnici velik križ, pod križem pa s tiskanimi črkami nerodno napisano ime „Lipe“ z letnico 1901. „A-hm!“ je pokimal tedaj ded, „a-hm!“ je pokimal. „Nekaj bo, nekaj! Se že krtavičijo in v svitek sučejo! A-hm, nekaj bo“!

Po teh besedah se naglo dvigne s sedeža in zakoracá — e, star je že bil ded, star kot zemlja, z vivčkom v ustih v čebelnjak. Tam nastavi uho na panj „Lipe 1901“. Za nekaj trenotkov si tleskne zadovoljno v dlan. „Bo,“ reče. „Rojil bo! Pa še kmalu ga bo dal ta „Lipe!“

Zdajci zavpije soséd Marko izpod rdečéče se črešnje, kjer je klepal koso: „He-hej, oče Hudétov! Bo kaj roja, bo?“

Ded se prikaže iz čebelnjaka, napne sapo in reče: „Bo, bo! ‚Lipe‘ bo danes prvi rojil. Samo, hencej, fant nima panjú! Ne vem, ali misli roj v klobuk stresti, ali kaj, da si ne oskrbi panju to brezskrbno človeče!“ Pa reče Marko: „Mislim, en njegov panj bo še na naši kašči! V jeseni, ko je podiral, ga je ondi spravil. Če je taka, da bo roj, ga grem pa iskat.“

— „Če si tako dober, pa pojdi!“

In dobri sosed Marko, ki je tudi sam čelbelaril in bi bil vse storil za „ljubo živalco“ — za čebele, je popustil delo in skočil na kaščo po panj. In tam je iskal, iskal, a panju ni našel.

Tedaj pa ugleda ded hiteti domov pastirja Lipeta. „Viš, kakó prav pride, kakor da bi mu dobri duh povedal, da se njegov panj, njegov ‚Lipe‘, pripravlja na rojenje!“ reče samsebi, nato pa zakliče, kar more naglas: „Lipe, roj, tvoj roj! Steci, steci!“

Lipe zavriskne ves vesel, vrže tik pota motiko z rame in skok! skok! — pa je stal pred dedom. „Pa ste rekli, oče, da ne bo pred deseto uro roja! Ali meni se je dozdevalo, da bo; in nekaj mi je reklo: ‚Roj bo, popusti delo in hiti k očetu, da ga jim ogrebeš, če bo sédel v vrh visoke jablane ali hruške.‘ In popustil sem delo in sem hitel k vam in prav je, da sem storil tako! Ali ni res, oče?“

„Hencej, kaj bi takó govoril! Len si, zato si prišel prej, kakor sem ti ukazal. Pa zdaj si

tukaj, kar je, je! Zdaj ne boš hodil nazaj, a glej, da boš kesneje tem pridnejši!“

„To se vé, da bom!“ je dejal Lipe, pa se zazijal v svoj panj, ki je bil na rojenju, in se mu režal na vsa usta. A ded ga pokara: „Hencej, kaj bi stal in se muzal! — Steci rajši na soseda Marka kaščo in si poišči gori svoj panj! Ali boš v mavho stresal roje? Steci, pravim!“

Lipe še enkrat pogleda svoje čebele, ki so vzletavale z brade v stran pa zopet nazaj in se vrtele in plesale pred prašnico, potem pa naglo steče.

Pred kaščo naleti na soseda Marka. „Stric“, reče Lipe, „stric, dajte mi moj panj: roj bo, panja pa še nimam doli.“ — „Saj so že oče rekli, da bo roj, in sem že sam stopil na kaščo, da bi ti dobil panj, a ga nisem mogel iztakniti. Pojdi še ti in poglej po panju!“

„Pa grem!“

In Lipe skoči na kaščo. Prestavi vse, pretačne in prebrska vse, a panjú ne dobi. „Ojej!“ vzdihne, „ni ga, ni ga, čebele mi pa rojijo!“

„Ojej, ni ga, ni ga!“ prijavka k stricu Marku. Tedaj pa zavpije ded od čebelnjaka: „Sosed Marko, kje je panj?“ — „Kamor ga je Lipe dejal! Jaz vendar ne bom za varuha njegovemu panju!“ odgovori sosed skoro osorno; sitno mu je bilo, da ravno Lipetovega panja ni, da je ravno tega moralo zmanjkati s kašče!

„Lipe, kje je panj?“ zavpije nánj ded. Lipe
zajavka: „Ojej, na kaščo sem ga spravil, ojej,
zdaj ga pa ni gori, ojej, zdaj ga pa ni gori!“

Ded se nekam zamisli, Lipe se prijema za
glavo in skače, kakor da bi stal na iglah, panj
je pa rojil . . .

2. V „sv. Tilna“ sta ga ogrebla.

V Hudétovem čebelnjaku se je čebelarilo
prav po starodavni navadi. Po dva, trije ali
celo po pet in še več vaščanov je že od pamti-
veka sem redilo v njem čebele. Takó se že
prav ni vedelo, čegav je pravzaprav ta čebel-
njak, posebno še zaradi tega ne, ker je bil
svet, na katerem je stal, Markov, čebelnjak so
pa postavili Hudétovi. A pravice do čebelnjaka
si niso lastili le Hudétovi in Markovi, ampak
tudi drugi vaščanje. Če ti naravnost niso mogli
priti do te pravice, so si jo pa izkušali pridobiti
po ne baš duhoviti zvijači. Kdor je hotel
zlesti v čebelnjak, ta si je namreč kupil panj
čebel iz tega čebelnjaka, in — basta! — pravica
do čebelnjaka je bila pridobljena, veljavo je
užival ta táko, kot druge starine, ki so že več let
čebelarile v tem čebelnjaku. In tako se je moglo
táko usiljeno revše, tako pritepenče, ki je komaj
zlezlo v čebelnjak, že oblastno šopiriti in stopati
pokonci pred čebelnjakom in se ustiti: „Mi, mi,
mi“! . . .

Po tej poti je zlezel v čebelnjak tudi pastir Lipe. Zlasti je to šlo gladko, ker je bil on od Hudétovega deda, ki je imel vendar-le še prvo besedo v tem čebelnjaku, kupil panj čebel. Ali Lipe ni postal tedaj tak, da bi se širokoustil: „Mi — mi čebelarji; mi čebelarji in gospodarji; drugi nič, mi samo!“ ... Lipe toraj ni postal tak, ampak je ostal, kakor prej, ponižen in dobrosrčen pastirček, da so ga vsi čebelarji v Hudétovem čebelnjaku radi trpeli med seboj. Saj pa jim je tudi stregel, kar je le mogel, in je storil vse, kar je le kdo želel, in je bilo v njegovi moči. Kadar se je roj usedel prav v vrh visoke hruške ali jablane, tedaj se je le reklo: „Poglej, Lipe, tam gori je. Skoči!“ In Lipe je pogledal gor v vejevje, skočil je in ogrebel roj ...

Precej pri vratih v čebelnjaku je ležal panj, katerega končnica je bila kaj lepo poslikana: Zelena gora; na gori čreda ovac; mej jančki se mudi pastir, ki moli jutranjo molitev, ravno ko solnce posije izza gorâ. Ta panj — „Pastirček“ — je bil Lipetu najbolj všeč, tega si je najbolj želel; zato reče ob neki priliki Hudétovemu dedu: „Oče, tega-le bi rad, tega mi prodajte.“ — „Pa koliko boš dal zanj?“ vpraša ded. — „Koliko? Šmarni tolar, ki ga hranim še od birme, bo, menim, dovolj, oče!“

In udarila sta, in „Pastirček“ je bil Lipetov.

„Pastirčka“ je toraj kupil Lipe, pa se ni nikdar kesal, da ga je; kajti že tisto leto mu

je dal ta panj dva lepa roja. Prvca je vsadil v panj z imenom „Lipe 1901.“ In ta panj, ta „Lipe 1901,“ mu je danes rojil. In za ta roj je imel pripravljenega „Pastirčka“, ki ga je bil lansko jesen ob trganju podrl in spravil na Markovo kaščo. In tega panju — „Pastirčka“ — ni bilo sedaj nikjer! — Iskal ga je Marko, ded, Lipe, a panju le niso našli. „Kje je moj panj, moj ‚Pastirček‘?“ je javkal Lipe. — „Išči ga, išči!“ ga je tolažil sosed Marko, ded pa osorno vzkliknil: „Ni ga, pa je amen!“ in si zapalil tobak.

Sosed Marko se je prasn timer za uho, pobral koso in brez besede odšel. Lipe se je pa nemirno vrtel okoli roja, pogledaval deda in javkal in izpraševal: „Kaj bo pa zdaj, kaj bo pa zdaj?...

— „I, kaj? Spravila bova roj, ki ga je dal ‚Lipe‘, pa bo!

„Ali kam ga bova spravila, v kaj ga bova ogrebla, ko ni panju!“...

Tedaj pa je del ded čedro iz ust in mignil pastirju: „Poglej“, je rekel, kažoč z roko, „poglej, Lipe, tam gori na planini tiste bele skale! Vidiš?“

— „Vidim!“

„Viš, tam raste najboljši gorski mah, kar ga je po naših planinah, ki vsacega človeka ozdravi, če ga naduha tare, ali mu želodec dobro ne kuha. Kdo ve, koliko let bi že jaz počival v hladni zemlji, ko bi tega mahu ne

bilo! — Lej, Lipe, star sem že, moje noge me ne prinesô na planine; ti pa si mlad, tvoje noge so lahke. Enkrat po dežju boš smuknil gor in naruval tistega mahu in mi ga prinesel. Kaj, Lipe?“

— „Oh, oče, za vas vse!“ —

„Tak boš! — Viš, Lipe, ti mi boš takrat dobro storil, ko mi boš prinesel mahu s planine. Ne boj se, ne bom ti dolžan ostal! Tudi jaz ti bom dobro storil, pa precej danes, ko si v potrebi. Lej, tisti-le prazni panj pod stropom sredi čebelnjaka, iz lipovega lesa rezan, najboljši, kar jih imam, ‚sv. Tilen‘, je zdaj tvoj. Vzemi ga in vsadi roj vanj, in Bog ti daj srečo in sv. Tilen!“

— „Oh, oče, takó dobri ste!“ je vzdihnil poln hvaležnosti Lipe in pogledal zaupljivo v starčka. A starček je rekel: „Nič, nič tega! — Zdaj je tvoj ‚sv. Tilen‘, pa je! Ponjga skoči, pa je! In roja vsadi vánj, pa je!“

„Oh, oče, takó dobri ste!“ vzdihne zopet hvaležno Lipe, potem pa zatrdi: „Če treba zvezdo sklatiti z neba za vas, ali pa na dnu morja najti sredi skale kovan biser, ne bi se obotavljal, lotil bi se koj: kaj ne bi vam prinesel gorskega mahú s planine! Lepega, da nikoli tacega, vam bom prinesel, oče, in Bog daj, da bi vas pozdravil, in da bi ga vam nosil še mnogo, mnogo let!“ . . .

— „No-nó, no-nó!“ je hitel ded, potem pa rekel: „A zdaj pa le urno na noge, mladič! V

treh minutah mora biti roj v „sv. Tilnu“. Lej, vročina je, in zna ti zbezljati, da ti ga ne bo treba nikdar ogrebat in da ga ne boš nikdar več videl!“

Lipe se je naglo zavrtel. Čez malo časa so se že prašile čebele v „sv. Tilnu“ poleg drugih panjev v ulnjaku.

3. Ojej, sosed Marko ga ima!

Hudétov ded je spet mirno pokal tobak in škilil v čebele. Naenkrat povzdigne glavo in, kakor da bi se nečesa važnega domislil, reče: „Lipe, pa si spravil jeseni panj na soseda Marka kaščo, kaj?“

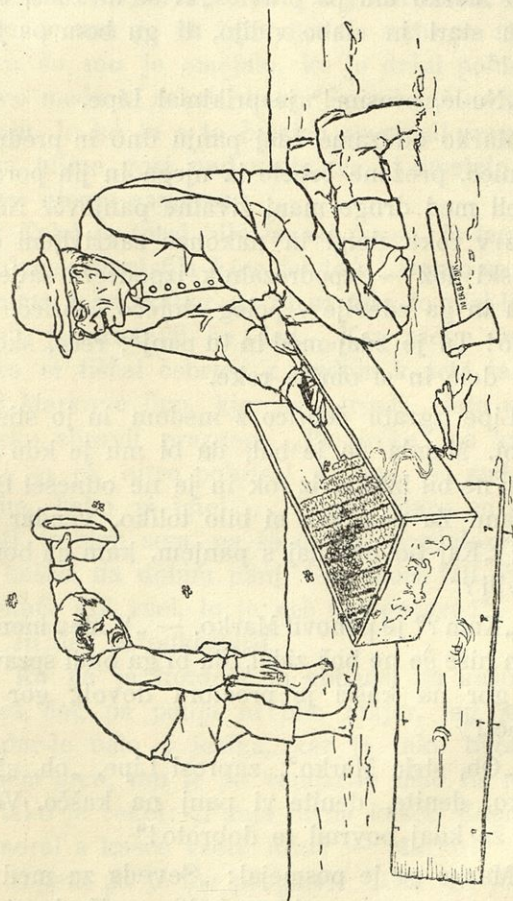
„To seve, da sem ga“, zatrdi Lipe, ki je ostal pri dedu, dasi ni kazalo, da bo še kak roj dopoldne. „To se ve, da sem ga“, zatrdi. „Pravzaprav . . . sam stric Marko ga je spravil na kaščo!“

„Tako, tako!“ izusti malomarno ded, pa se zamisli. Za nekaj trenutkov se pa zopet pričneta razgovarjati. In priklicala sta v spomin tisti srečni jesenski dan lanskega leta, ko je Lipe ves srečen ponesel na dom svojih staršev polno čebrico medú, in ko je romal na Markovo kaščo tisti osodni panj „Pastirček“ . . .

„Pastirček“ je namreč tehtal tisto jesen nekaj nad 20 kg dobre vage. Bil je do konca dodelan in čisto meden.

„Podri ‚Pastirčka‘!“ je rekel tedaj ded.

Lipe je premišljal, ali bi ga podrl ali ne. Je pa rekel Marko: „Nekaj medu moraš takó imeti, da ti žival ne zamre, če kaka nesreča pride.“



„Podri ga, pravim!“ reče zopet ded.

„No, ga pa bom!“ se je odločil zdaj Lipe. Sosed Marko mu pa pravi: „Ti še ne znaš, oče so pa stari in slabo vidijo, ti ga bom pa jaz podrl!“

„No-lé, prosim!“ je prikimal Lipe.

Marko odvzame zdaj panju dno in prednjo končnico, prežene čebele iz njega in jih porazpredeli med druge manj živalne panjove. Nato prime v roke dolgi in nakoncu zakrivljeni čebelarski nož — izpodrezalnik, izpodreže satje v panju in ga zdevlje v poleg stoječo čebrico. — „Takó! Tu je zdaj med in tu panj“, reče, skončavši delo in si obriše roke.

Lipe zgrabi čebrico z medom in jo stisne k sebi. Menda se je bal, da bi mu je kdo na lepem ne bil iztrgal iz rok in je ne odnesel Bog ve kam. Za panj mu ni bilo toliko, vendar pa reče: „Kaj bo pa zdaj s panjem, kam ga bomo spravili?“

„Kam?“ je ponovil Marko. — „V hlev menda ne, in hiše še ne boš zidal, da bi ga ondi spravil. Lej, gor na kašči je prostora dovolj, gor ga zavleci!“

„Oh, stric Marko“, zaprosi Lipe, „oh, stric Marko, denite, denite vi panj na kaščo. Vam bom že kdaj povrnil to dobroto!“

Marko se je posmejal: „Seveda za med se bojiš, stvarca nezaupljiva, kaj? — No le steci,

steci z medom, kamor ti je drago, panj bomo že spravili!“

In prijel je Marko panj in ga nesel na kaščo, Lipe se mu je pa zahvaljeval, nato pa stekel. Srce se mu je smejalo, ko je držal polno čebrico medu v rokah, kakor še nikdar ne v življenju. In ko je s to čebrico prestopil prag očetove hišice gori nad vasjo, se ni smejalo srce samo njemu samemu . . .

Takó je torej bilo lansko jesen, in tega sta se danes domislila Lipe in ded. „Dobro se spominjam tega, kakor da bi se bilo to zdaj-le godilo“, je pristavil še ded. „Kar vidim te še, kako si tiščal čebrico z medom k sebi tam le pod Markovo lipo, kjer smo trgali. Nato pa je Marko spravil praznega „Pastirčka“ na kaščo, ti si jo pa hitro pobrisal na vas. Še sedaj te vidim, kako si leíel . . . G-hm! Stare so moje kosti, in slab sem, pa še enkrat bom zlezel gor na kaščo, da dobim panj. Gori mora biti, če ga ni nihče dol vzel, to je več kot gotovo!“

In ded je odkoracál.

Ko pa je koracál in kobácal na kaščo in zopet dol, pa panja ni bilo nikjer, mu je pa vendar-le ušlo z jezika, kar je tako tiščal v svojem srcu, mu je pa vendar-le ušlo in rekel je, tako je rekel: „Panja ni na kašči. Eden ga je moral s kašče vzeti. Kdo? — Marko!“

Lipetu pa je šlo po glavi: „Gor ga je del Marko. Panja pa zdaj ni gori; tak' ga je moral

kdo dol vzeti. Če bi prišel tat, bi ne vzel ravno njegovega, druge bi pa vse popustil. In zjavkal je Lipe: „Ojej, Marko ga ima, sosed Marko ga ima!“ In je stekel k dedu in zopet zjavkal: „Ojej, Marko ga ima, sosed Marko ga ima!“

Ded pa je tedaj obstal sredi stopnic. Resni njegov obraz mu je postal še resnejši. Dvignil je roko in žugal Lipetu: „Varuj se, Lipe, krivične sodbe! Ne dolži po krivem!“

Tako je torej žugal Lipetu, a sam ni bil nič boljši, sam je že tudi obsodil soseda . . .

Ojej, sosed Marko ga ima, sosed Marko ga ima, sosed Marko — tat! — — —

4. Panj se je našel!

Tisto leto so čebelele prav pridno rojile.

Dedu je že zmanjkalo panjev. Moral je priti tesar Tone, da mu jih je še nekaj zbil. To se je sukalo kladivo v tesarjevih gibčnih rokah, to mu je pela žaga, ki je rezala, kakor da bi bile trde deske iz repe! Pa saj se je moral podvizati Tone, ako ni maral, da bi ga bile prehitete čebele!

Ded in Lipe sta se vedno sukala pred čebelnjakom. Lovila in ogrebala sta roje in polnila z njimi že itak skoro prenapolnjeni čebelnjak. Ponajveč sta molče izvrševala to takó veselo čebelarsko opravilo; eh, tisti panj, tisti izgubljeni „Pastirček“ jima je vedno hodil na misel in ju motil . . .

Nekega tacega dne je bil ded sila zamišljen in malobeseden. Razmišljeval in ugibal je, kako bi pregnal Marka iz čebelnjaka. Ni njega ni njegovih čebel ni mogel več videti. Menil je, da Marko le ni pošten, pošten kot zlata vaga . . . Kakršen oče, tak sin! . . . Njegov oče je jemal ob rojenju po žlico čebel iz drugih panjev, pa jih svojim prideval . . . Bog ve, če tudi Marko takó ne dela? . . . Jabolko ne pade daleč od jablane! . . . Vun z Markovimi panjovi, vun, vun z njimi! . . .

„Roj, roj, roj!“ je zavpil Lipe.

Ded se predrami iz svojih misli. „Eh, da mi roji ta Marko tolikrat po glavi“, reče vznejevoljen in se zravna. In neki notranji glas mu zašepeče tanko: „E, saj Marko je pošten, kaj bi dvomil o tem!“ In ded je skoraj prikimal. A precej nato se oglasi drug glas, ki mu zašepeče še tanjše na uho: „Pošten — hm! — ali pa tudi ne“ . . . In ded je zopet skoraj prikimal. Ah, ta panj, ta nesrečni izgubljeni Lipetov panj! . . .

„Roj, roj, roj!“ je vpil dalje Lipe.

Čebele so se usipale iz panja, na katerem je bil naslikan lep, velik jelen. Ko ded to zapazi, reče: „Jeh, jeh! Markov ‚Jelen‘ roji! O, pa le roji naj in gre naj, kamor drago, čeprav za tri gore onkraj planin!“ . . .

„Oče, ali tega ne bova ogrebla?“ vpraša Lipe.

„Kaj še!“ se zjezi ded. „Ta je Markov, Markov, ki . . . ki . . . ki . . .“

„Jelen“ je odrožil. Čebele so krožile nad čebelnjakom. Kar sede matica na drobno vejico nad dedovo glavo. Čebele se zbirajo, zbirajo na vejici. Kmalu jih je obilna kepa. Zdajci se vejica pošibi. Čebele se zapraše dedu pred nos. „Ho — ho!“ zavpije ta in odskoči vstran. „Jaz nisem Markov panj!“ reče in piha in se otepa.

Čebele se niso menile za deda. Zopet so se zbirale na vejici in se združevale v kepo, ki je visela kakor velik grozd z vinske trte. Čimdalje mirneje so brenčale. In to mirno brenčanje je blagodejno vplivalo na deda. Stopil je bliže. Zdelo se mu je, da ga kličejo, da ga prosijo te drobne živalce: „Dedek, dedek! Daj nam hišico, daj nam hišico! Voščene celice bomo zidale, sladki medek bomo nosile! Daj nam hišico, daj nam hišico, dedek naš!“ . . . „Hm, hm“, je kimal ded. „Hišico bi rade, hišico!“ je kimal in jih gledal, gledal . . . Nato pa je rekel, tako je rekel: „Lipe, Lipe, steci na kaščo in prinesi kak panj, da vsadiva Markov roj vanj.“

In Lipe je stekel, čudeč se, da ded dvakrat enako ne govori. A komaj je bil na kašči, je že klical, je že vpil, vpil kar naprej: „Oče, oče! Gor, gor! Urno, urno!“

„Hencej, hencej, kaj pa je iztaknil Lipe, da takó vpije“, je rekel ded in šel pogledat.

— — — „Kaj bo pa zdaj, oče?“ je vprašal Lipe preplašeno, ko je ded prisôpel vrh kašče: „Kaj bo pa zdaj, oče?“ je vprašal preplašeno: — „panj se je našel, izgubljeni panj se je našel!“ — — —

„Hencej, hencej!“ se je čudil ded in se praskal za ušesi. Lipe pa je hitel: „Kaj bo pa zdaj? Kaj bo pa zdaj? Kaj bo pa zdaj, oče?“ . . . Dasi je obdolžil soseda Marka samo v srcu in le pred dedom, ga je vendarle močno pekla vest, očitajoč mu, da ni storil prav, da je ravnal nápak, pregrešno, ko je obdolžil soseda. In to je pretreslo pastirčka. Zato je sklepal roki in vpil: „Kaj bo pa zdaj, oče? — Panj se je našel!“ . . .

„Pa kako si ga našel, kako? To mi povej, Lipe!“ vpraša sedaj ded. In Lipe pojasni: „Tekel sem na kaščo. Pa sem tekel tudi po teh stopnicah tu gor. In ko sem pritekel do vrha, sem butnil z glavo v strop. Av! me je zbolelo in še sedaj me boli. In ko me je takó zbolelo, se mi je obrnila glava na levo, in ko so se mi tedaj odprle zopet oči in sem pogledal tja v kot, v tistile kotiček tam-le, jeh — jeh! — Kaj sem zagledal — — — uh! končnico svojega izgubljenega panja sem zagledal, končnico ‚Pastirčkovo‘ sem zagledal . . . Nič nisem umišljaj, ampak naglo sem jo zgrabil in primeril temu-le panju brez končnice. Bila je prava . . . Kolikokrat sem gledal ta panj, ga premetaval in obračal, a nikdar nisem spoznal, da je to moj panj, moj

izgubljeni panj!... Danes pa poznam, da je, danes pa vem, da je!... Uh, uh! kaj bo pa zdaj, oče?"

„Hencej, hencej!“ je hitel zopet ded in se praskal za ušesi. „Tudi jaz sem že gledal ta panj“, je rekel nató, „tudi jaz sem ga že gledal in premetaval in obračal, pa mi ni prišlo v glavo, da bi utegnil ravno ta panj brez končnice pravi biti!... Hencej, hencej!“

„Oče, kaj bova pa zdaj storila?"

— „Kaj? Odkupščanja bova prosila!"

„Oče, ali vé sosed Marko, da sva... da sva tako nepošteno mislila o njem?"

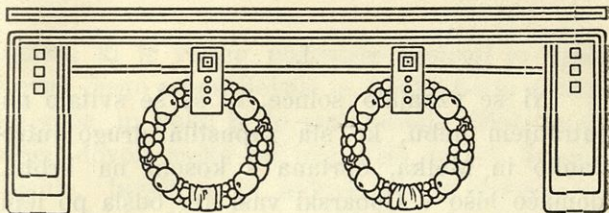
— „Tega k sreči ne ve! O Bog, da vsaj tega ne ve! A Bog v nebesih ve. Njega morava prositi odkupščanja! Saj pravim, nikogar obdolžiti, tudi v srcu ne. Človek se le lahko moti!"...

„Jeh, jeh!“ je javkal Lipe in se grabil za glavo.

* * *

Ko je Marko zvedel, da se je našel panj, je bil tega kaj vesel. Toneta je naprosil, naj naredi tri nove panje, urezane iz bele lipovine. „Naredi jih“, je rekel, „in ima naj jih ta Lipe“, je rekel, „samo na moji kašči jih ne bo nikdar več spravljal“, je rekel.





Janko in Metka.



va dni so že nabirali gobe. Bilo jih je nad vse pričakovanje mnogo. So pa rekli mati: „Jutri zjutraj jih pa poneseta v Ljubljano na prodaj. Vidva, Janko in Metka, jih poneseta. In prodata jih, kolikor se bo dalo, dobro, drago. Za izkupiček pa nakupita moke, pšenične za sok in prežganje, ajdove in tur-

ščične pa za žgance in kruh. Le pripravita se, Janko in Metka; jutri zjutraj navsezgodaj jih poneseta!“

Z veseljem je tedaj pogledala Metka pogobah v košu. Janko pa se je namrdnil in obrnil pogled v stran...

I.

Ni še vzhajalo solnce, ni se še svitalo na jutranjem nebu, ko sta zapustila drugo jutro Janko in Metka, oprtana s košem na hrbtu, domačo hišo v Gobarski vasi ter odšla po lepi beli cesti v Ljubljano, da prodata ondi, kar sta nesla v koših, in kupita za izkupiček moke, pšenične za sok in prežganje, ajdove in turščične pa za žgance in kruh.

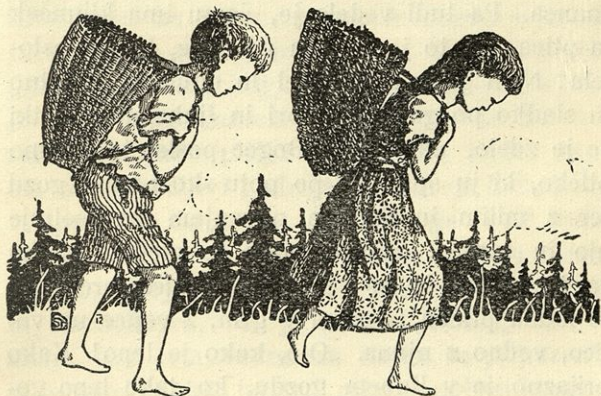
Janku ni bila vseč hladilna jutranja rosa, ne gosti jutranji mrak, še manj pa koš na hrbtu. Komaj je stopil iz hiše — mati še niso zapahnili vežnih dveri — že je jel, dasi starejši pa tudi močnejši od nežne in šibke sestrice Metke, zgibavati zdaj s to, zdaj z drugo ramo, prekladati koševo naramnico malo bolj na desno pa zopet na levo ter godrnjati: „O-o, kako je težko!“

„Kaj bo težko!“ je rekla Metka, da bi ga bila potolažila, in hitela dalje.

O, težák je bil tudi njen koš; zakaj ona je še sinoči prestavila koša; mati k sreči niso opazili tega; in danes zjutraj si je oprtala težjega, Jankovega, na hrbet. O, težko je bilo breme: s sklonjenim hrbtiščem je nesla dalje. A krepko je stopala, in šlo je.

Jutranja rosa ji je zmivala oči, ki so ji gledale tako zadovoljno v svet; in jutranji mrak jo je hladil in sušil potne kaplje, ki so ji zdajpazdaj zapolzele po rosnem čelu. In ni tožila kakor

Janko, ki je vedno pogosteje postajal in vzdihoval, nego razmišljevala je, koliko bosta dobila za gobe, in kako bodo mati veseli, videč, da je zopet dovolj moke pri hiši, bele za sok in prežganje, turščične in ajdove pa za žgance in kruh. In ko je tako razmišljevala, je čisto pozabila na težki svoj koš; zadovoljno in veselo ji je bilo srce; in nosila je dobra in potrpežljiva



Metka veliko, veliko laže kot pa godrnjavi Janko, dasi je bila šibkejša in mlajša od bratca, njegov koš pa lažji od njenega.

„O-o, kako je težko!“ je vzdihoval iznova Janko. Pa Metka mu je iznova rekla, da bi ga bila tolažila: „Kaj bo težko, saj si že velik in močan.“

Počivala sta večkrat — Janko bi bil najrajši na vsakem obcestnem kamenu — a prišla sta le že v gozd pod Šmarno goro, še preden je vzšlo solnce..

O kako prijetno je donelo v gozdu milo ptičje petje! In, oj veselja: Tu si je trebila in zravnavala drobna ptička perje, potem pa poskočila in zletela; tam si je druga umivala očesci in kljunček v jutranji rosi ter gostolela tako rajskosladko. Posebno ena ptička je bila nad vse ljubka in mila. Izpreletavala se je iz grma v grm, z vejice na vejico, ob cesti, koder sta hodila Janko in Metka, in spremljala takó naša znanca. Pa tudi vedela je, čemu ima kljunček ta ptica: o, to je drobila pesmice, to je gostolela! Njen glasek je donel in odmeval prijetno in sladko po gozdu. Dobri in ljubeznivi Metki se je zdelo, da je sam Bogec poslal to drobno ptičko, ki ju spremlja po potu skozi temni gozd ter z milim in sladkim pevanjem razveseljuje njo in bratca. Skoro vedno je gledala Metka za to ptičko in se veselila v svojem srcu, ko je letala ptička iz grma v grm, z vejice na vejico, vedno z njima. „O-o, kako je lepo! Kako prijazno je v ljubem gozdu, ko tako lepo gostolijo drobne ptičke!“ je vzklikavala. Ptičko pa, ki je letala z njima, bi bila najrajši pritisnila na srce; in če bi ji bilo mraz, bi jo grela s svojim dihom; in če bi trpela lakoto, bi ji dajala jesti iz svojih ust. „O-o, kako je lepo!“ je vzklikavala Metka ter veselo in zadovoljno korakala z upognjenim hrbtiščem dalje. Teže bremena ni čutila; skoro čisto je pozabila, da sploh kaj nese.

Ne tako Janko.

„O-o! Kako je težko!“ je tarnal in jadikoval ter vedno prestavljal koševi naramnici na rami zdaj bolj sem, zdaj bolj tja in zopet nazaj. Poddeval in podtikaval je pod naramnici, kjer ga je najbolj tiščalo, žepni robec in pa mah in travo, ki ju je trgal in rval ob potu, kadar sta počivala. Pa vse ni nič pomagalo: nosil je nepotrpežljivec le težko. In ko je videl tam ptičke, brez koša na hrbtu, veselo in prosto letati in prepevati po gozdu, ga je zjezilo to. In je rekel: „Drobne ptičke, kaj bi pele in bile vesele, ko jaz tako težko nesem!“ Menil je, da bi morale celo ljube ptičke vzdihovati, kadar nese on, nepotrpežljivi godrnjač, v težkem košu gobe v Ljubljano naprodaj. Posebno ga je še jezila tista ptička, ki je letela z njima in jima delala družbo. „Lej, oponaša me, zato vedno žvrgoli ta smrdokavra,“ si je mislil. „Norčuje se iz mene, ker leta vedno za nama ta prikazen“, si je rekel Janko, iztegnil roko in pobral kamen. „Potepenka, zakaj ne daš miru?“ je zavpil in vrgel kamen v ptičko ...

Milosrčna Metka je vzdihnila in zavpila bolestno: „Nikar! Zakaj jo preganjaš? Nikar!“ Drobna ptička pa je zletela z vejice na drugo stran pota pa zopet zapela veselo. Kamen je v največje veselje dobre Metke ni zadel.

Šla sta potem dalje. Pot ju je védel preko travnikov.

II.

Ravno vstajale so cvetke na travnikih. Zlati solnčni žarki so jih budili. In odpirale so glavice, se umivale v jutranji rosi ter pile zlate solnčne žarke.

Nežno Metko je prevzela ta prelestna krasota. „O-o, kako ste lepe, cvetice raznobojne! O-o, kako lepo dišite, cvetice sladke!“ je vzklikavala Metka vsa srečna, ko sta stopala z Jankom preko travnikov in so se kopale njene oči na zelenih travnikih po pisanih cveticah. V dvegube je šla Metka, z znojem na čelu, na licih; a ni skoro vedela, da kaj nese. Prej je poslušala drobne ptičke, zdaj pa se je veselila lepih cvetic. Tudi je že pozabila na grdo ravnanje bratovo, ko je bil pobral kamen in ga vrgel v tisto ptičko... da bi ga! — kar ji ni moglo iti tako lahko iz srca. In bila je zopet vsa srečna in zadovoljna. In prav iz srca so ji privreli klici: „O-o, kako je lepo, neznansko lepo!“...

Janku pa tudi zeleni travniki s pisanimi in dišečimi cveticami niso delali veselja. Nasprotno: še jezili so ga!

Sam pravzaprav ni vedel, zakaj se jezi. A da mu je ob pogledu na lepe cvetice napolnjevalo nekaj srce z nezadovoljnostjo, jezo, to je dobro vedel, to je natanko čutil. In je rekel v svoji jezi in nezadovoljnosti: „Kaj boste dišale, cvetice, ko jaz tako težko nesem!“...

Menda je mislil, da bi se bile morale tudi cvetke obložiti s težkim košem, ali pa vsaj skriti lepe cvete, svoje nežne glavice, kadar gre on, godrnjavi nezadovoljnež, s težkim košem oprtan mimo njih; toda nič: še kažejo se mu cvetice, nalašč se izkazujejo in šopirijo, kadar gre on mimo! . . . Da bi bile grde (ali vsaj ne v tako lepih oblekah) in bolj skrite, to bi mu bilo očitno bolj pogodu. Ali ker jih je moral gledati, gledati v vsem bajnem sijaju in v vsej prelestni lepoti, to ga je jezilo. On težko nosi, cvetice pa praznujejo; njega šibi in tlači k tlom, one se pa šopirijo in izkazujejo! . . .

„Kaj bi rastle in cvetele, neumne koprive, ko jaz tako težko nesem!“ se je končno zadrł Janko v onemogli jezi. In ni maral več gledati tistih lepih cvetic. Uprl je oči v tla in, grdo gledajoč predse, je nesel koš dalje ter venomer vzdihoval: „O-o, to je težko, neznansko težko!“ In je deval mah, listje in travo pod naramnico, kjer ga je najbolj tiščalo, pa vse ni nič pomagalo.

III.

Prišla sta na Savski most.

Ni narastla voda, da bi bila velika. Lahek veter je prijetno pihljaj, in voda se je zgibavala na površju ter plivkala: plivk, plivk! Valčki so se podili po vodi, zagrinjali se drug v drugega in zopet izginjali prijetno šumljaje. Narahlo je pljuskala Sava ob bregovih, da je prav mehko

udarjalo na uho: pljusk, pljusk! Tam ob skali pa je voda šumela in se penila tako belo, kakor da ondi izvira in se pere samo mleko. In to mehko šumenje, to prijetno gibanje in zginjanje valčkov, to rahlo pljuskanje in plivkanje vode se je čulo na most in božalo uho in srce kakor prelestna, bajna pesem . . .

Počivala sta Janko in Metka na mostu.

Janko je obsedel kar ob košu, Metka pa je odložila koš, stopila kraj mostu, se oprijela mostnice in gledala v Savo.

Pesek in kamenčki so blesteli na dnu vode. Drobne ribice, ki so se igrale ob površju reke, na solncu in švigale semintja, so se svitlikale v vodi. Velike in debele ribe pa so se valile bolj v spodnjih plasteh, počasi in previdno, potem pa se sunkoma spuščale dalje po vodi in izginjale očem. Solnce je tako lepo sijalo; jasna njegova svetloba se je lomila na površju vode in odsevala iz globin tako bajno.

Dobra Metka je vrgla kosček kruha v vodo. To so se zagnale male ribice; kar v kolobarju so privrele nad kruh ter ga ščipale in grizle. Kar se prikaže velika, temna riba na površju. Menda je zagledala malico. Švrk! je reklo, in velika, temna riba je izginila, z njo pa tudi kosček kruha. Male ribice, ki so se razkropile, ko je tako iznenada švrknilo v vodi, so se zopet prikazale in iskale kruhek. Metki se je zdelo, da prosijo za kruhek, za eno drobtinico še;

zakaj švigale so na vse strani, potem pa se združile zopet v kolobarju na prejšnjem mestu ter z repkom gibaje gledale po dobri, usmiljeni roki. Metka je prevrnila žep in strepnila vse krušne drobtinice, kar jih je še imela, v vodo. Ribice so jih hlastno popadle, potem pa veselo odplavale dalje po vodi; pa so se zopet in zopet prikazovale dobrosrčni deklici, kakor da ji kličejo iz daljave: „Hvala, hvala, dobra, usmiljena Metka!“ ...

„O, kako je lepo, neznansko lepo na tem ljubem božjem svetu!“ je vzklikavala presrečna Metka in od veselja ploskala z rokama.

Godrnjavi Janko pa je nezadovoljno čepel vedno na enem mestu — ob košu — na mostu. Ni se brigal ne za prijetno pljuskanje in plivanje vode, ne za njeno mehko, božajoče šumenje; njemu niso bile mar ne ribe in ribice, ki so plavale v reki; ne ljubo zlato solnčece, ki je tako krasno sijalo in odsevalo v tisočernih pramenih s Savine gladine. Kakor njegovo telo, tako je tudi njegov duh tičal le pod vplivom težkega bremena, čepel je pred ali pod težkim košem z gobami ... Gledal je predse Janko podmoljeno in grdo, kakor levi razbojnik na križu. In ko je videl, da daje dobra sestra Metka drobtinice ribicam, je jezno pogledal v stran. Pogled pa mu je padel na rahlo se zibajočo gladino reke Save. In nehote je zagledal v vodi drobne ribice, ki so blestele v zlatem



solncu in hlastale po drobtinicah, ki jim jih je metala dobra Metka. „Kaj bi plavale in švigale po vodi, kače unemarne, ko jaz tako težko nesem“, je zavpil Janko v zeleni jezi nad ribicami in začel brsati prah z ного v reko, da bi bil skalil vodo. A ribicam ni škodoval prah z mostu: preden je padel v vodo, ga je že veter razpihal in ga odnesel drugam. In nemoteno so se igrale drobne živalce tudi poslej na solncu in se podile za drobtinicami iz dobrih Metkinih rok. — To pa je Janka še bolj zvezilo. Menil je, da bi moralo vse, celo nedolžne ribice, žalovati nad njegovim košem, ali pravzaprav nad njegovo zares prehudo in preveliko nepotrpežljivostjo in jezavostjo. In je vstal, oprtal koš na hrbet, še enkrat pobrsnil prah v vodo, nato pa z mrkim pogledom zakoracal dalje. Tožil in javkal pa je poslej še pogosteje: „O-o, kako je težko, neznanstvo težko!“ ... In je zopet deval travo, mah, pa tudi robec pod naramnico, kjer ga je najbolj žulilo in peklo, pa ni vse nič pomagalo. Težko je nesel, silno težko. In z jezo in godrnjanjem je drsal dalje po beli cesti. Ovbe, ovbe!

IV.

Metka je nesla že več kot dve uri težki koš. Pot ji je stal na čelu in na licih; vsa je bila rdeča v obrazu in upehana; pa vendar ni kdovekaj čutila teže bremena. Še vedno je bila vesela in zadovoljna, in veselo in zadovoljno

je še vedno vzklikavala: „O-o, kako je lepo, kako neizrečno lepo na tem ljubem božjem svetu!“

Janko pa ni mogel razumeti njenega vedenja. Daleč sta že prišla in težko nosila oba, a Metka ni tožila, nergala in godrnjala. Težak je bil njen koš, a počivala je takrat in le tam, kjer in kadar je hotel Janko. Poleg tega je bila še vesela in zadovoljna, kakor da bi šla v novi obleki v nedeljo k deseti maši . . .

Ni mogel Janko razumeti njenega vedenja. Prav zato, ker je bila Metka vesela in zadovoljna, je začel zdaj še njo, svojo dobro sestrnico, gledati grdo! . . .

Če je prej vsaj tuintam izpregovoril z njo kako besedo, je sedaj molčal kakor zid! . . .

Že sta romala po cesarski cesti od Št. Vida proti Ljubljani, a Janko še ni črhnil besedice, dasi ga je dobra sestrnica vedno ogovarjala in mu gostolela. Edino prikimaval in odkimaval je Janko, kadar je silila Metka z vprašanji v njega. Danes pač ni mogel Janko videti srečnih bitij; da, zamrzela mu je celo Metka, njegova lastna sestrnica; celo do nje je začutil v svojem srcu gnev! . . .

„Še pičlo uro, Janko, pa bova v Ljubljani. Tam prodava gobe; za izkupiček pa nakupiva moke: pšenične za sok in prežganje, ajdove in turščične pa za žgance in kruh, kakor so naročili mati,“ je razkladala Metka, ko sta kora-

kala po beli šentviški cesti. Toda Janko je bil tih kakor grob; niti prikimati ni maral več...

Naenkrat pa se Janko ustavi, dene koš na tla in zavpije srdito: „Postoj, pravim, Metka!“ Tako zavpije, potem pa reče dalje: „Ne more biti drugače, ti si me ukaniła, prekanjenost pretkana! Tvoj koš je lahek kakor perce, da ga komaj čutiš; moj pa je težak kakor svinec, da omagujem pod njegovo težo. Ho, ne more biti drugače: ponoči si vstala. In ko smo drugi spali, si lahko predejala del svojega bremena v moj koš, o mnogo gob! Postoj, pravim, odloži koš, da ga potežkam. O-o, zdaj bo odkrita tvoja goljufivost, prekanjenka pretkana!“

Metka takoj obstoji, dene koš z rame in reče: „Nečem, da bi živel v zmoti: tukaj je koš. Preglej ga, pravica se naj izkaže.“

Janko je bil ročno pri košu in ga je potežkal. Ali kako se je začudil, ko je spoznal in se prepričal, da Metkin koš ni lažji, ampak celo težji od njegovega. Ves iz sebe zavpije: „Metka, kako pa je to?“ In Metka pove odkritosrčno, da je že sinoči zamenjala koša samo zato, da bi on nesel laže in ne godrnjal celo pot. Zato nese ona njegov koš, težjega; on pa nese lažjega, Metkinega...

Janko je spoznal, kako blago sestrico ima, in v njegovem srcu se je nekaj zganilo in zazibalo. In tista zamrza, tista jeza je namah izginila. V srcu pa je začutil kakor spošto-

vanje, ljubezen do svoje preblage in predobre sestrice. In sram ga je začelo biti, da je tak ... V tistem hipu je postal iz Savla Pavel ... In nič več ni grdo pogledaval sestrice. Seveda za odpuščanje prositi, o kaj takem ni govoriti pri takih trdoglavcih, kakor je bil Janko. Je že tako: dečki so navadno malo bolj trdi in okorni in niso tako naklonjeni na vidno obžalovanje in celo na solze kakor mehki deklški svet!

„Metka, tega ne pozabim nikoli!“ je vzkliknil tedaj Janko presenečeno in mehko pogledal blagi sestrici v oči. In ta vdani pogled je kratko, a jasno povedal, da bo poslej Janko zares izpreobrnjenec ...

V.

Janku ni moglo iti v glavo, ni mu hotelo biti jasno, kako je to mogoče, da je bila Metka celo pot tako dobre volje in vendar je nesla tako težak koš. Zato vpraša dobro sestrico: „Metka, šibkejša si od mene, pa si imela težje breme nego jaz na hrbtu in vendar si tako lahko nesla. Povej, kako je to?“

Metka se mu prijazno nasmehlja, pa reče: „Lej ga, ali ne veš? Hm, le poslušaj: priložila sem skrivaj v svoj koš čudovito zeljce; vidiš, in to zeljce je storilo, da sem nesla tako lahko svoje breme ... „Mhm, takó, bratec moj!“

Ni mogel Janko koj verjeti Metkinim besedam. Ali prepričanje, da je Metka težje breme od njegovega res tako lahko nosila, ga je polagoma prepričavalo, da je le nekaj dati tudi na take besede. Morda je pa le kje na svetu kako zeljce, si je mislil, ki ima tako moč v sebi, da odpravlja utrujenost in dela tako težka bremena lahka. Oh, kako rad bi vedel zanj! In je rekel: „Nekaj je, da si tako lahko nesla, to vem; in če je to storilo tisto zeljce, ki si ga priložila, kakor praviš, skrivaj v koš, povej vendar, kje si ga dobila?“

„Oh, mati so mi ga dali; tudi tebi so to zeljce večkrat ponujali,“ odgovori Metka.

„Oho!“ je viknil Janko začudeno in debelo gledal predse. Vse zeli: koristne in škodljive, zdravilne in strupene, ki jih je poznal, si je klical zdaj v spomin. A če že ni bilo med njimi nobene take, ki bi kar oddaleč jemala utrujenost iz udov, se je še manj mogel domisliti, da bi mu bili kdaj mati ponujali kako tako zeljce, ki dela težka bremena lahka in bi mogla tudi njegov koš storiti lahek. In je rekel: „Metka, o tem se pa že motiš, če praviš, da so mi mati kdaj ponujali kako tako zeljce. Svoj živ dan še nisem slišal o tej rastlini. Povej vendar, kako se zove?“

„Janko, tega ti zdaj ne morem povedati.“

— „Pa odgrni koš in pokaži zeljce, če ga imaš res notri.“

„Bratec moj, počakaj: zakaj ako zagledajo tvoje oči pred časom to zeljce, ti utegne to le škodovati in storiti težki tvoj koš še težji.“

— „O-o! Pa mi deni zeljce v moj koš, čeprav skrivaj, saj vidiš, kako težko nesem.“

„Janko to je nemogoče. Pomisli le: ali more riba brez vode plavati, ptica brez zraka letati, človek brez tal hoditi?“

— „Ti govoriš po ovinkih. Kaj bi tisto! Reci naravnost: Tako in tako! Tako je zeljce, tako in tako se imenuje. Raste vrh planin, kamor tvoja noga ne more; ali v dolini, daleč daleč za tremi gorami; ali celo na dnu morja, globoko, malo manj kot vrh pekla.“

„Nič tako, bratec! Zeljce raste tu, tam, povsod, kjer so zanj pripravna in zrahljana tla. Tudi zate je že usajeno to zeljce; treba ga je samo presaditi na tvoj vrt in rastlo bo, če dobi ondi pripravna tla.“

— „Metka, ti govoriš v prilikah. Pa kaj bi takisto! Še enkrat te prosim: povej jasno, in nič naokoli.“

„Janko, o pravem času izveš natanko vse.“

— „Vidim da je to skrivnost, ki mi je ne maraš razodeti. Pa da ne bova mlatila prazne slame, naj velja: Poslej nesem jaz tvoj koš s čudovitim zeliščem dalje, ti pa mojega. Ako bom v resnici lahko nesel poslej težki koš, bom verjel tvojim besedam.“

„Pa so tla zrahljana, si pripravljen za čudovito zeljce?“

— „Tega ne vem! Ampak, če ti ne govoriš danes zmešano, so pa moji možgani premajhni za tvoje besede. Vendar ti pa obljubim, da se hočem ravnati po tvojem nasvetu.“

Tako je odgovoril Janko in prijel za sestrin koš, da bi ga zadel na rame. Toda Metka ga ustavi, rekoč: „Preden oprtaš koš s čudovitim zeljcem na svoja pleča, mi moraš obljubiti, da ne bo dotlej, dokler ti ne razodenem imena tega čudovitega zeljca — ne godrnjanja ne jeze ne vzdihovanja ne tožbâ, ne v srcu, ne na jeziku tvojem. Ali obljubiš?“

— „Velja, obljubim.“

„Dobro, zdaj pa zadeni koš s čudovitim zeljcem, pa pojdiva dalje.“

In sta si oprtala koša na hrbet, Janko Metkinega, Metka Jankovega, in šla sta dalje po beli šentviški cesti.

VI.

Pač ni čutil Janko zdaj manj teže na svojih ramah, kakor prej; nasprotno: še teže je nesel! Ali vdal se je in mirno korakal, s težkim bremenom obložen, dalje proti mestu. Z vso zagotovstjo je pričakoval, da zdajzdaj prične učinkovati skrivnostno zeljce v košu ter mu lajšati breme.

Nesel je torej poslej mirno koš dalje. V njegovo čast moramo potrditi, da v resnici ni bilo

čuti več vzdihovanja in godrnjanja, ne tožba in ne javkanja iz njegovih ust. „O-o, to je težko!“ ni zavzdihnil ni enkrat več. Še več: celo pot od Št. Vida pa do Ljubljane je verno poslušal svojo dobro, vedro in bistroumno sestrico. Saj pa je umela Metka, kadar se je šlo za bratov blagor, res tako lepo in presrčno govoriti, da jo je človek moral poslušati z odprtimi ušesi. In posebno danes je zbrala vso svojo zgovornost skupaj ter pravila Janku o vsem, kar sta videla na potu od Št. Vida do Ljubljane zanimivega, tako mično in presrčno, da je ta ljubeznjivi bratec res le njo poslušal in pozabil na vse drugo, celo na težki svoj koš... O, še vesel je bil videti Janko, zadovoljen, morda res srečen... Samo poslušal je in rancal s košem dalje; vedel pa menda ni nič, ali nese tako ali tako, ali lahko ali težko! Glejte, šele na Glavnem trgu v Ljubljani se je spomnil Janko, da nosi težko breme na hrbtu. „Kaj sva res že tukaj?“ je vzkliknil čudeč se, ko je deval koš z ramen na tla in postavljaj gobe naprodaj.

Metka se je pa na tihem muzala in tudi sama postavila svoj koš v vrsto na trgu ter odkrila gobe. „Janko, zdaj pa le dobro prodajajva,“ je rekla in naložila gobe in gobice na mero, v leseno skodelico.

Tudi Janko je nameril gobe. Ali misli je imel drugje. „Kaj, ali je učinkovalo čudovito zeljce?“ se je izpraševal; toda odgovoriti si ni

mogel. Ko je deval koš z ramen, se je šele spomnil njegove teže; takrat pa je bilo že prepozno, da bi se bil mogel prepričati o čudodelnem zeljcu. Samo o tem je bil gotov, da zdaj prav nič ne ve, ali je nosil težko ali lahko koš od St. Vida do Ljubljane ... „Lej, čisto nič ne vem, Metka, kako sem nosil koš, ali tako ali tako. Ampak skoro bi dejal, da je skrivnostno zeljce le nekoliko pomagalo,“ je pravil Janko sestrici Metki. In Metka mu je odgovorila: „Vidiš, saj sem rekla, da ima skrivnostno zeljce res čudovito moč v sebi: težki koš izgubi svojo težo, ako deneš zeljce vanj. Pa tudi obteženo srce se olajša in postane veselo in zadovoljno. Lej, skoro bi mislila, da je že vrtec zgrajen in zemljica zrahljana, kjer bo moglo tudi zate rasti to čudovito zeljce.“

„Metka, moja radovednost je velika. Zdaj bi mi pa že lahko razodela skrivnost čudovitega zeljca.“

— „Potrpi! Treba je najprej prodati gobe in kupiti za izkupiček moke, bele za sok in prežganje, ajdove in turščične pa za žgance in kruh. Toda preden dospèva domov, boš izvedel vse. Spomnim te pa, da si mi obljubil, da se boš ravnal le po mojih besedah. Tudi ti ni treba takorekoč prodirati z očmi v koš. Vedi, v košu ni več zeljca, saj zdaj ga treba ni več, ko sva že v Ljubljani.“

Kaj je hotel Janko? Vdal se je tudi zdaj. In ko sta prodala gobe — prav dobro in drago sta jih prodala — sta nakupila za izkupiček moke, bele za sok in prežganje, ajdove in turščične pa za žgance in kruh. Potem pa sta jo ubrala hitro domov proti Gobarski vasi. Zavedala sta se, da jima je šlo danes vse po sreči in sta dobro opravila v Ljubljani; zato pa sta bila zadovoljna in vesela.

Pa pripomniti moramo še to čudo: Drugekrat je vse reči, ki sta jih nakupila v mestu, naložil Janko dobri in potrpežljivi Metki na hrbet, sam pa je šel s prazno posodo domov; to pot pa je storil ravno narobe: vso moko, pšenično, ajdovo in turščično je zdel v svoj koš in ga moško in samozavestno oprtal sebi na hrbet.

„Kaj bom šla jaz prazna domov? Le naloži mi nekaj v koš,“ ga je opomnila Metka. Toda Janko je odgovoril, rekoč: „Metka, saj sem rekel davi, da ne pozabim nikoli, ker si ti nesla moj težji koš. In kar enkrat rečem, to mora veljati, pa je amen.“

In je res sam nesel vso moko, in celo brez godrnjanja in običajnih tožba. Genilo ga je zjutraj sestrino blago srce; tega ni mogel izlepa pozabiti; v čudodelno moč skrivnostnega zeljca je pa tudi dobil nekoliko vere; zato je zdaj hitel domov kot čisto drug človek...

VII.

Prišla sta domovgrede na Savski most.

Zjutraj je delal Janko zgago: brskal je dol v reko prah in droben pesek, da je kalil veselim ribicam vodo. Bil je tedaj pač nezadovoljen in sprt sam s seboj; zato pa je menil, da se je ves svet zarotil zoper njega in da se celo nedolžne ribice, ki so švigale za drobtiniciami po vodi, norčujejo iz njega. O, kdor je sam grd, vse grdo vidi.

Ampak tako je bilo zjutraj. Zdaj pa je vladal v Jankovem srcu mir in zadovoljnost. In glej: tudi ribice pusti Janko v miru in zadovoljnosti. Še več: oba, Metka in Janko, strepljeta žepe in mečeta ribicam drobtinice. In kako se veselita božjih živalic, ko vidita, kako švigajo po vodi naglo ko strela in se hlastno mečejo za drobtiniciami. O, kdor ima srečo v srcu, ta še drugim želi sreče, ta še drugim deli srečo.

Ko prideta Janko in Metka na travnike do pisanih cvetlic, se zdi Janku, ki mu je srce veselo bilo, da še nikdar v življenju ni videl tako lepih in krasnih cvetov. „O-o!“ je začudeno vzklikoval od same radosti. „O-o!“ je vzklikoval in kimal Metki in ji razkazaval, češ, poglej, kako je lepo, neizrečensko lepo! ... Hm, hm, Jankec, kako si pa zjutraj govoril, kaj? ... O, srce lepo, povsod lepo; v srcu nebesa, povsod nebesa. Pa tudi: V srcu greh, povsod pekel ...

In: Ali je bilo zapisano tako že od vekomaj? Glejte, ko stopita v gozd, pa prifrči nasproti tista ptička, ki jima je zjutraj delala družbo, izpreletavaje se od grma do grma, z vejice na vejico ter prepevaje tako nebeško lepe pesmice... Tista ptička jima torej prileti nasproti in sede na vejico. In na vejici odpre kljunček in zagostoli tako sladko in milo, da se je Janku kar topilo srce od veselja in blaženosti... In je spet spremljala ljuba ptička naša znanca. Izpreletavala se je iz grma v grm, z drevesa na drevo, ob cesti, koder sta se vračala domov, ter popevala. Janko je sunil sestrice in vzkliknil: „Metka, ali ni to čudovito lepo?“

„Mislim, da!“ je odgovorila Metka in pogledala bratca postrani, kakor da mu hoče nekaj očitati. Takrat pa se spomni Janko, kaj je bil storil zjutraj. Oh, tista roka, ki bi zdaj najrajši božala, je pobrala davi kamen. In tisto srce, ki zdaj od veselja poskakuje, je privolilo v greh. In je zavihtel z roko takrat in vrgel kamen v ptičko, ki jima je skozi temni gozd delala kratek čas... O, hvala Bogu, da je vsaj ni zadel, še splasil ne dosti. — Spomnil se je Janko, domovgrede, tega grdega čina, in žal mu je bilo, da je bil davi tako storil, in globoko je zavzdihnil. Pa je že tako: Kesanje pride vedno prepozno. Je pa sklenil tedaj Janko v svojem srcu, da hoče tembolj pozimi skrbeti za uboge živalce in tako popraviti svoje grdo ravnanje.

In je rekel: „Veš, Metka, bodo pa pozimi več dobile ptičke.“ Metka mu je veselo počinkala, češ: prav, prav tako, ljubi bratec. In se je radovala v svojem srcu, da Janko zdaj tako govori...

Pospešila sta korake.

Drobna ptička, ki jima je delala družbo in prepevala, je že zdavnaj zaostala. Daleč za njima je bil že gozd. Skoro sta bila že doma v Gobarski vasi. A ko zagledata domačo hišo, se Metka naenkrat ustavi ter zaihti in zajoče na ves glas. S predpasnikom si briše solze; dela si silo, da bi udušila jok; toda solze ji le vrô iz očesec kar naprej; joka tako močno, da še odgovoriti ne more Janku, ki začne nemirno stopicati okoli nje in jo izpraševati v skrbah, prestrašeno, kaj ji je...

VIII.

„Metka, ljuba sestrice, govori vendar, kaj ti je?“ jo izprašuje vedno iznova Janko, ves v skrbah. Ko se Metka čisto izjoka, zopet izpregovori; prej ni mogla.

Z rosnimi očmi tedaj pogleda brata ter odgovori: „Janko, ne bodi hud, nič mi ni!“

„Za božjo voljo, zakaj si pa vendar tako jokala? Nekaj je, govori vendar!“ prosi Janko. In Metka razodene odkritosrčno: „Janko, jaz ne vem, zakaj sem jokala; tako čudno blago mi je bilo pri srcu. In kar prišlo je, pa sem mo-

rala jokati. Ali nekaj pa vem, bratec moj: Poslej bom nad vse srečna; tako srečna ne more biti nobena sestra več na svetu.“

„Pa zakaj, Metka?“ jo vpraša za nekaj časa Janko, ki se je vsemu temu le čudil. Ni mu šlo v glavo in ne, da bi kdo na svetu bil, ki bi za prazen nič prelival solze; ki bi jokal kar tako, da bi ne vedel, zakaj... In Metka mu odgovori: „Zakaj bom poslej nad vse srečna? Oh, zato, bratec moj, ker vidim, da boš odzdaj naprej tudi ti srečen. O, kako bodo veseli naša ljuba mati, ko zvedo, kaj se je danes zgodilo!“

Janku se je jelo svitati v glavi in skoro uganil je zdaj, zakaj je Metka tako silno jokala. „Zato, ker je tako silno vesela, ker sem postal izpreobrnjenec, če se sme tako reči,“ si je mislil sam pri sebi Janko, rekel pa ni nič.

„O, kako bodo veseli in srečni naša ljuba mati, ko jim boš ti poslej delal le veselje,“ je poudarjala Metka.

„Kako pa veš to?“

„Tako! Lej, zdi se mi, da je že skalilo tisto čudodelno zeljce v tvojem srcu, da je že pognalo brstiče in je ozelenelo.“

Tako je odgovorila Metka, pa se ji je zopet mehko storilo pri srcu in so ji iznova zaigrale solze v očeh. Silna radovednost je prijela Janka, solz pa tudi ni mogel gledati, zato je rekel: „Metka, zdaj je že vendar čas, govori o zeljcu naravnost, da te človek razume. Ampak če

hočeš kaj meni na ljubo storiti, tak stori to, da ne boš več jokala, te prosim.“

Te zadnje besede je govoril Janko mehko, proseče. In iz teh mehkih, prosečih njegovih besed je Metka spoznala, da on ne more gledati njenih solz, da čuti z njo, da trpi. (Do današnjega dne namreč ta trdi štrbós ni nikdar pokazal, da ima kaj srca!) In to je šlo milosrčni sestrici tako k srcu, da je še enkrat zajokala.

„Metka, ne jokaj! Rad nesem oba koša, če si bolna; samo jokati nikar!“ je prosil Janko, dobri Janko.

„Saj nisem bolna, bratec! Ampak ko bi res zbolela na potu, saj bi ne mogel nesti ti obeh košev, tudi praznih ne; to bi bilo vendar prenerodno in pretežavno, ne?“

„E, bi že bilo težavno in nerodno, a se mora tudi kaj potrpeti, Metka!“ odgovori zdaj Janko.

Mehka Metka iznova zajoče.

„Ljuba sestra, vse ti storim, samo ne jokaj mi!“ reče Janko mehko in sočutno.

„Oh, kako bi se mi ne tajalo srce, ko vidim, da si se čisto izpremenil, da je zeljce res pomagalo, da mi zdaj že ti, ljubi Janko, pridi-guješ o njem,“ odgovori Metka in si zadovoljno obriše s predpasnikom solze, ki so ji polzele po licih od tihe sreče, da ima naenkrat tako do-

brega bratca, za katerega sta z materjo že toliko molili in trpeli.

Janko je tedaj obstal sredi ceste, pogledal Metki sočutno v oči ter zatrdil: „Metka, tu je moja roka! Od danes naprej ne bo treba ne tebi ne materi žalovati zaradi mene.“ In ji stisne roko. Pa gresta dalje. Metki se je zdelo, da koraka Janko možato in resno poleg nje, kakor bi šel od prisege . . . Za nekaj časa ga ogovori in mu reče: „Janko, pa bodo prišle težave: Čuha se bo odtrgala v hlevu; vrana bo priletela in bo odnesla pišče; v slabi obleki boš moral v cerkev, težki koš v Ljubljano nesti . . .“

„Metka, potrpel bom in storil, kar bo treba.“

Janko je iznova obstal. Nekaj se mu je zasvetlikalo v glavi. O, čisto so se mu odprle oči. In je spoznal, kakšno zelce je imela davi Metka v mislih. No, pa ni nič nevoljno stopical in mencal. Veselo je pogledal sestrico in vzkliknil: „O-o, glavica pretkana!“ In potem je dejal: „Predrta reč, menil sem, da imaš v resnici kako čudodelno rastlino v košu; a zdaj vem, da si mislila ti le na dušno zeljce!“

„Kajpada! Duša je več vredna kot telo!“

„Potrpežljivost, kaj ne, je tisto zelce?“ je rekel tedaj Janko, z glavo pritrjujoč.

„I seveda, i seveda!“ mu je kimala Metka hvaležno in veselo.

Metka je res zbolela. Je menda le pretežko nesla topot gobe v Ljubljano in se je kaj pretegnila ali prehladila. Bolezensko stanje je bilo tudi deloma vzrok, da je bila, iz Ljubljane grede, tako mehkega srca in je imela jok res kar pri kraju. Zbolela je torej Metka. Todavsled skrbne materine postrežbe je v največje veselje bratovo kmalu popolnoma okrevala. In poslej je bila mala družinica zares srečna!

Janko je bil zdaj prepričan, da je v resnici bolje, ako dela tako, kakor ga je naučila dobra Metka. Zakaj, ako ne potrpi, se mora pa jeziti. In jeza, o ta pa ni lepa! Seve, česar se ne more potrpeti, se ne more; ali navadne reči, no, to pa že. In tako ni bilo ne godrnjanja ne sovraš'tva ne joka več, ampak le mir in sreča v mali družinici. O, blagor taki družini!

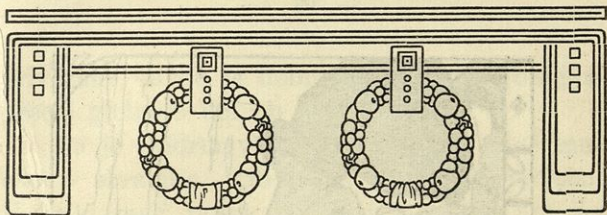
Kadar neseta Janko in Metka zopet gobe v Ljubljano naprodaj, se veselita oba drobnih ptičic-pevk v gozdu. Oba prešinja veselje ob pogledu na prelestne cvetke na zelenem travniku. Obema poskakuje srce od zadovoljnosti in sreče, ko zreta z mostu v modrikaste in zelene valove reke Save, ki tako naglo drvi jo dalje. In od sreče ne vesta kaj, ko jima udarja na uho tisto nalahno plivkanje in pljuskanje in valovanje vode — prijetno, kakor ubrana pesem. In ko gledata, kako se zlati solnčni žarki v tisočeri barvah zrcalijo v vodi in odsevajo s Savine gladine tako čarobno in baj-

no ... in kako hitre ribice priplavajo in zopet odplavajo z drobtinicami v gobčkih, s hvaležnimi pogledi: od tihe sreče in srčne zadovoljnosti se spogledata, in vse: oči, obraz, vsa postava ... govore jasno: O-o, to je veselje, to je sreča za Janka in za Metko! ...

Včasih postoji Metka s težkim košem na rami, pogleda ljubeznivo v Janka ter omenja narahlo, s srečo v srcu: „Kajne, Janko, da bi ne hotel več brez tistega zeljca živeti?“

„Kajpadane, kajpadane!“ se odreže naglo Janko in potem še navadno pristavi: „Riba ne more plavati brez vode; ptica ne letati brez zraka; človek pa ne srečno živeti brez ljube potrpežljivosti.“





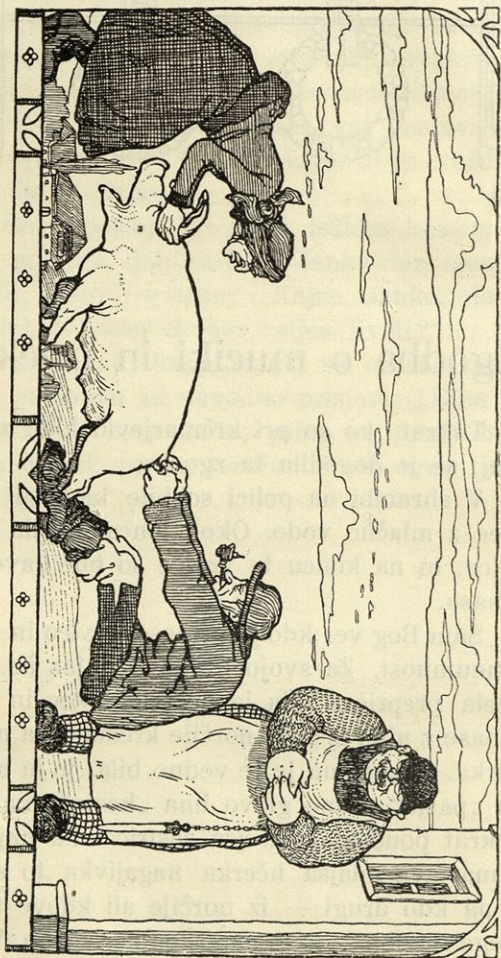
Zgodba o muciki in psičku.

Takrat, ko so pri krčmarjevih klali za semenj, se je dogodila ta zgodba.

V shrambi na polici so bile klobase in pa lonec z mlačno vodo. Okoli lonca je bila ovita vrvica, in na koncu te vrvice so bile navezane klobase.

Sam Bog ve, kdo je prinesel vrvico in storil to neumnost. Za svojo osebo sem jaz še sedaj docela prepričan, da je otvezla lonec in spela klobase z njim iz gole norčije krčmarjeva mlajša hčerka. Zakaj ona je še vedno bila, je in ostane vsa „pasja“, samo glavo ima „kozjo“, kakor ji večkrat ponagaja starejša sestra. Pa naj je že krčmarjeva mlajša hčerka nagajivka to storila ali pa kdo drugi — iz norčije ali kdové iz katerega nagiba — to je naposled že vseeno. Važna in poudarka vredna je za nas le resnica, da so bile klobase, ki so ležale na polici, za lonec

Strah ga je pred debelim mesarjem!



privezane, in da je dobršen kos vrvice bingljaj precej globoko dol ob zidu.

Pa jo pridrmavha takrat sladkosnedna mucika v shrambo. Ob polici obstoji in povoha. V tanki mali nasek ji udari mamljivi duh po svežih klobasicah. Pogleda kvišku. Poželjive oči ji kar obstanejo na vabljivih in dišečih klobasicah na polici. Kako rada bi jih vsaj pokusila!

„Mucika, kradla boš!“ ji zašumi po glavi.

Muciko je kar pretresel ta glas. „Kradla boš!“ je ponovila tiho tudi sama in se zasmejala. — Toda majhna je še bila: kako jih bo neki dol dobila? — He-hej, kar brez skrbi: Skok — skok: in klobasice bodo njene! O, mucike umejo tak posel, četudi so še majhne! — Uf, kaj pa, če so mati blizu? Saj res! Previdnost nikjer ne škoduje. Mucika najprej ogleda vse naokrog. V njeno veliko veselje ni bilo čuti žive duše blizu. „Brez skrbi sem,“ si je rekla. Že je počenila, da bi skokoma planila na polico h klobasicam. Toda v tistem hipu je zalajal zunaj psiček. Jôv, mar li kdo prihaja? Ali mati?

Mesto k dobrim klobasicam je odskočila mucika v kot in se potajila. Pričakovala je, da zdajzdaj plane kdo v shrambo, in smukniti bo treba vun kakor pred lačnim volkom. Toda nikogar ni bilo. To jo je nekoliko pomirilo, vendar h klobasicam na polico se le ni upala:

gospodinja jo ima že itak na sumu. In brez usmiljenja bi morala od hiše, da jo zaloti pri prepovedanem dejanju.

Na vso moč se je zatajevala mucika v kotu, a popolnoma le ni mogla zatreti v sebi prevelike izkušnjave. „I, vsaj majceno naj vidim slastne klobasice,“ si je rekla in uprla pogled na polico. Ah, kako rada bi se že bila mastila z dobrimi klobasicami! Oblizovati se je začela in požirati debele sline, kakor da že cmaká dobre s police. Pa kar vzdigovalo jo je nekaj od tal in vleklo h klobasam. Začutila je v sebi moč, da bi bila skočila kar iz daljave, iz kota na polico. Res, kar vrglo bi bilo kmalu muciko h klobasam. Toda zunaj je še vedno polajeval psiček, nalahno in počasi, kakor da vidi človeka, ki se bliža shrambi. Mucika je pogledala v stran in zamižala, da je mogla še dalje strpeti v kotu.

Zdaj se porodi pretkani muciki lepa misel v glavi. S tačkami si pogladi brkice in si reče: „M-hm, mati me imajo že itak hudo na piki. Še ob to ime in veljavo, ki jo uživam zdaj, bi utegnila priti. Ne, ne: kradla ne bom, náka, ne bom; jaz že ne! Hoj, njega privabim v shrambo, njega, neumnega psička. Ta norček naj poizkusi srečo. On naj gre po kostanj v žerjavico. Porečem mu, naj spravi klobase na tla, pospravim jih pa že kar jaz sama v kraj, v želodec, hi-hi-hi-hi!“

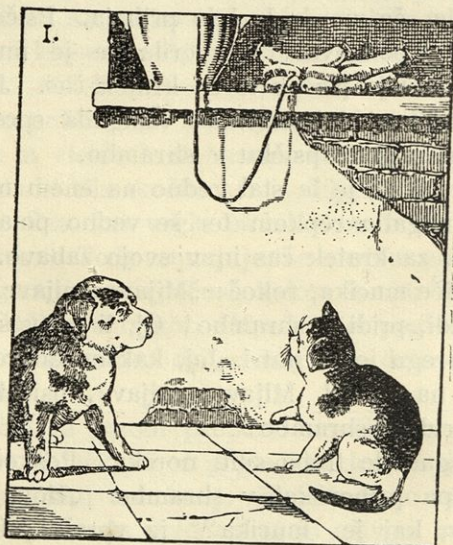
Ko je mucika poslednjikrat pogledala po klobasah, je opazila čisto dobro tisto vrstico, ki je bingljala tamkaj dol po zidu. Treba bi bilo samo krepko potegniti, in klobasice bi prifrčale kar same pod gobček. „Hej-hej, le grè naj psiček in potegne za vrstico,“ je rekla zdaj odločno, odprla oči in skočila na prag. Tam je pogledala, če morda le kdo prihaja. Psiček je še vedno polajeval, a uverila se je mucika kmalu, da laja psiček le za kratek čas. Je pa zamijavnila tedaj mucika, vzdignila sprednjo tačico in mignila psičku v shrambo.

Pa psiček je le stal vedno na enem mestu zunaj, mihal z repkom ter še vedno polajeval nalahko, za kratek čas in v svojo zabavo. Ga pa pokliče mucika, rekoč: „Mijavc, mijavc, psiček, pridi, pridi v shrambo! Oj, ti ne veš, kaj vse dobrega je tu notri. Jej, kakšne dobre reči so gori na polici! Mijavc, mijavc, psiček, oj pridi, pridi v shrambo!“

Ni ga bilo treba siliti norčka. Poskočil je veselo pa pribevskal v shrambo. „Hov, hov-hov-hov, kaj je, mucika?“ je vprašal, ko je priskakljal preko praga.

„Nikar ne bevskaj in ne razsajaj takó,“ ga je posvarila mucika, nato pa mu pokazala klobase gori na polici ter je odgovorila dobrohotno in priliznjeno, kar se da: „Vprašuješ še, kaj je? Hoj, kar tu le gor poglej, pa boš videl, kaj. To so dobre, pa še kako dobre in slastne

te klobasice na polici!“ Pri teh besedah zacmaká mucika in tako poželjivo in zapeljivo pogleduje na polico, da mladega in neizkušenega kužeta kar pretrese slast po klobasicah in se mu kar nadebelo pocede sline po goltancu, kakor da že žveči preimenitno kosilce.



Ej, nikdar ni mogel verjeti psiček, da je mucika dobrosrčna živalca. „O, pa je dobra in usmiljena: Glejte, saj me je povabila danes na mastne kolone!“ Tako si je natihoma govoril norček ter iz dolžne hvaležnosti vdano zalajal. A mucika se ni prav nič brigala za

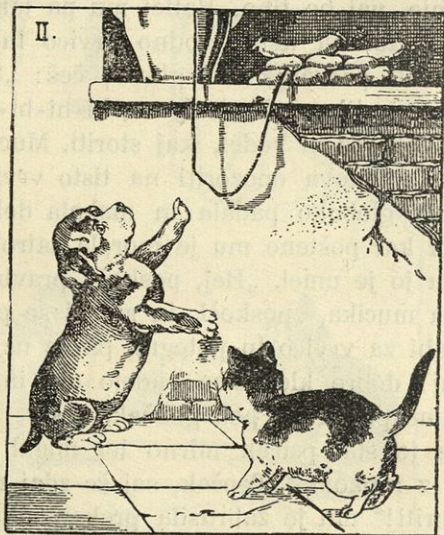
njegovo veliko in vdano hvaležnost. Kaj bi ji bile mar take neumnosti, ko jo vendar klobase, edino klobase mikajo danes, — oj dobre klobasice, ki ji tako prijetno dregajo v nos. Holey, pa še bevskal bi rad v shrambi ta tepček! Kar huda je že nanj mucika, a vun ga le ne mara poditi! Samo s tačko mu da previdno na gobčku znamenje, naj bo tiho. Potlej mu pa takoj pokaže z očmi na tisto usodno vrvico in začne odkimavati prekanjeno z glavo, češ: „Saj ne veš, kaj storiti... Ne veš, ne, hi-hi-hi-hi!“

Psiček res ni vedel, kaj storiti. Mucika ga je morala iznova opozoriti na tisto vrvico, ki je precej globoko padala in mahala dol s police. In kar pošteno mu je morala zatrobiti na uho, da jo je umel. „Hej, poskoči, pravim,“ ga je učila mucika, „poskoči, in stegni se po zidu in zgrabi za vrvico in potegni, pa se nama odpre raj: dobre klobasice padejo dol in nama kar same priromajo pod gobček, veš!“

Še je stal psiček mirno ter migal enakomerno z repkom. „Tepček, saj še zdaj ne veš, kaj storiti!“ mu je zabrusila prekanjenka zvita v obraz in se namrdnila ježno. Strašno neroden se ji je zdel psiček in odločno prepočasen.

„Da ne?“ se je zavzel tedaj psiček in potlej se odrezal možato: „Potegniti je treba, drugega nič, hov-hov-hov-hov!“ Poredna in navihana mucika ga je pa naglo podražila, češ: „E, e, saj nisi takó močan; jaz ti že ne verjamem, da bi zmogel, he-he!“

„Kaj?“ zahrešči zategnjeno psiček in pogleda nevoljno, skoroda srdito, predse. „Kâj, ka-âj?“ zahrešči. Zamalo se mu je zdelo, da mu kaj takega oponaša ravno mucika. „Kâj, ka-âj, ka-âj? Tega da bi ne zmogel?“ zahrešči, nato pa kar sede na zadnji nogi, s sprednjima tačicama



se pa vzpne po zidu, zgrabi z gobčkom za vr-
vico in pogleda zmagonosno muciko, češ: „Ali
zmorem ali ne, govori, hov-hov-hov-hov!“

Mucika se je smejala norčku. „Če bo, bo; če pa
ne bo, pa ne bo“, si je mislila; stala je na vseh
štirih, pripravljena na beg, ako bi le preveč zaro-

potale klobase, kadar potegne psiček za vrvico. „Ampak, kakor rečeno, jaz že smuknem naglo na plano; ta norček pa naj gleda in čaka gospodinje, da ji ponudi kožuh v stroj ali vsaj naprodaj,“ si je rekla natihoma.

Psiček je še vedno gledal muciko, češ: „Ali zmorem ali ne, ali naj potegnem ali ne; govori, ljuba sosed!“



„Kar potegni, mijavc, mijavc!“ mu je pokimala mucika.

Res, psiček potegne. In glej, dobre klobasice prifrčé na tla. Mucika jih naglo odtrga od

vrvice in zbeži z njimi v varno zavetišče, tja v kot v veži. S klobasami pa — no, še prej — se je zvrnil pa tudi lonec z gorko vodo in se prekucnil prestrašenemu psičku — ojej! — ravno na glavo in mu jo pokril preko uhljev in gobčka in vratu. Voda je pljusknila na vse plati; psiček je bil ves moker. „Hovc-hovc-hovc-hovc! Mucika, ljuba mucika, pomagaj, pomagaj!“ je za-



tulil ves v strahu in trepetajoč klical in prosil pomoči.

Je bilo res sitno in nerodno za psička: glava mu je šla v lonec, vun pa ne. In tema, kakor

ponoči v kleti, je bila v loncu. Skoro javkal je psiček od same žalosti, da ima tako trd in teman „klobuček“ poveznjen na glavi. „Hov-hov! Pomagaj, mucika, pomagaj!“ je klical na pomoč. Toda mucike le ni priklical, da bi bila stopila predenj in mu pomagala sneti tesni „klobuk“ z glave; ovbe: v njegovo največje začudenje so mu še oglasila ni.

Precej časa je vokal in tulil psiček s čudnim pokrivalom na glavi. Naposled ga zaslišijo mati. Naglih korakov pridejo v shrambo. „Mrhavna ti grda!“ zavpijejo in zgrabijo jezno za metlo. — Ubogi psiček se prestraši, da nikoli tega. Ko se le ne more oprustiti lonca in ga že boža metla kar pretrdo po hrbtu, se začne metati po shrambi in z glavo opletati na desno in levo. Pa butne naposled z glavo ob zid. Močno zaro-poče lonec. Psiček pogleda. Črepinje razbitega lonca leže po tleh, mucike in klobas ni nikjer, srdita mati pa stoje pred njim, z brezavo metlo v roki in s karajočim, srditim pogledom, da se jih uboga pasja para še ne upa pogledati. Milo zajavka tedaj nesrečni psiček, podvije in stisne repek, nato pa steče izpred jeznih materinih oči. Tam daleč od hiše se šele ustavi in se greje in suši na toplem solncu. Zdaj še-le dodobra izprevidi ta mali siromaček, da ni bilo prav, ker je šel krast klobase. „Hov-hov-hov! Kaj bo pa zdaj, kaj bo pa zdaj?“ zabevska in javka žalostno ter si briše s tačko objokane oči.

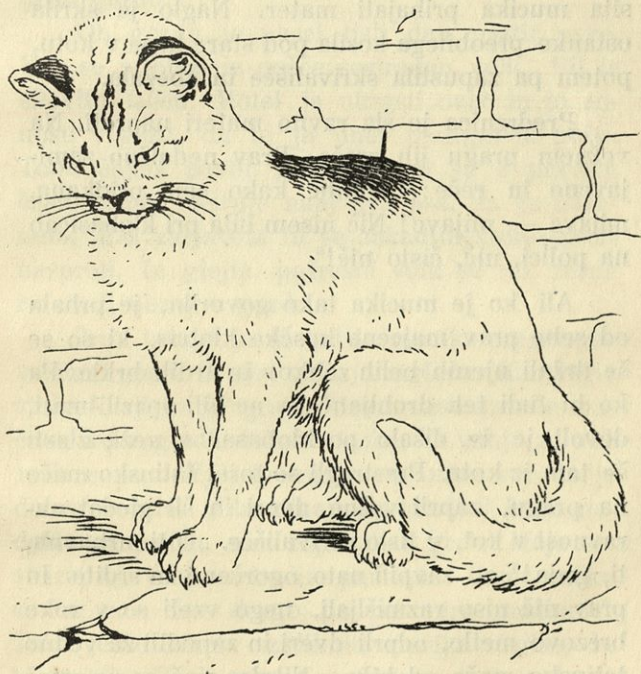
„Krop je razlit, lonec ubit, klobas pa nikjer! Pa kje so klobase, kje so klobase?“ so vpili mati po shrambi in iskali klobas. Ha, to jih je grabila jeza! Kaj bi jih ne, kdo bi se ne jezil v enakem položaju!

Mucika je še vedno čepela v varnem zavetju v veži in se mastila s preokusnimi klobasami. Pač je slišala rohnети mater v shrambi, a si je mislila: materine hude besede ne veljajo nji, vse to gre le norčku-psičku na rovaš. Hoj, domišljevala si je predrzna mucika še več: „Mijavc, mijavc! Danes bo vsaj enkrat moja nedolžnost izkazana; zdaj bodo prepričani celo mati, da je poredni psiček tisti, ki polize smetano, ogrize slanino, izmakne kos mesa, mijavc, mijavc! O zdaj bom spet oprana v materinih očeh, popolnoma čista; moje ime bo zopet na dobrem glasu, in zaupanje in veljavo bom uživala zopet pri hiši.“

Tako si je domišljevala predrzna in prekanjena mucika ter z veliko slastjo uživala mastne klobasice. O prav nič si ni mogla misliti, da ji je kazen takorekoč že za petami. Oj mucika, nič ni tako skrito, da bi ne bilo kdaj očito. Hó, mati niso neumni; še danes spoznajo, če že niso, da si ti večji krivec kot psiček, saj si ti psička zavedla v tatinstvo. O, prav nič ne bo veljal izgovor: saj nisem jaz kradla! Ali ne veš, kako govore ljudje: kdor drži vrečo, je prav tak tat, če ne še večji, kot tisti, ki jemlje

in vsiplje vanjo. Kaj ti rečem, mucika: če je neizkušeni psiček vreden danes ene šibe, si jih zaslužila ti deset.

Mati so se še vedno hudovali in iskali klobase po shrambi. Dobro so vedeli, da jih psiček



sam ni mogel pojesti. Pregledali so še enkrat vse kote v shrambi. Ahá, zdaj pa zapazijo mačkine stopinje po tleh. Nič jim ni bilo treba ugi-

bati: „Kaj bo neumni psiček! Nihče drugi kot mače tatinsko mi je ukradlo klobase; zdaj se pa masti z njimi v kakem kotu. Ti že posvetim, mrhavna grda!“, so dejali tedaj jezo mati in sledili mačkinim stopinjam.

O, prav dobro je slišala slastnih klobasic sita mucika prihajati mater. Naglo je skrila ostanke preobilega kosila pod stare krpe v kotu, potem pa zapustila skrivališče in zbežala.

Predrznica je šla ravno materi naproti. Na vežnem pragu jih sreča. Prav nedolžno zamijavne in reče: „Vidite, kako sem pridkana, mijavc — mijavc! Nič nisem bila pri klobasicah na polici, nič, čisto nič!“

Ali ko je mucika tako govorila, je prhala od sebe prav majcene kosčke klobas, ki so se še držali njenih belih zobkov in trdih brkic. Pa ko bi tudi teh drobljančkov ne bili opazili mati, dovolj je že dišalo po klobasah v veži, zlasti še tam iz kota. Prestregli so torej tatinsko mače na pragu, zaprli vežne dveri in šli gledat naravnost v kot, v tisto skrivališče. „O ti mrhavna, ti, grda!“ so zavpili nato ogorčeno in srdito. In prav nič niso razmišljali, nego vzeli so v roke brezovo metlo, odprli dveri in zapodili za vedno tatinsko mače od hiše. „Nikdar več se ne smeš prikazati k nam, in le raztrga naj te gladni volk, ti mrhavna, ti, grda!“ so še rohnili za njo in ji kazali brezovo metlo.

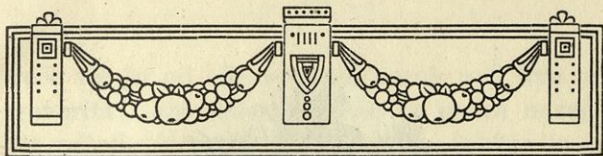
Mucika je zbežala. Daleč gori nad hišo je obstala in se ozrla nazaj, morda sme še domov, saj poslej bo pridkana. Toda ne več! Mati so še vedno stali na pragu ter ji žugali z brezovo metlo. „Mijavc-mijavc, oh kaj sem storila!“ je zajavkala takrat pregnanka in odšla žalostno proti gozdu.

Ob gozdu je pasel tisti dan pastir ovce. Kar se priplazi iz gošče sestradan volk. Bil je silovito lačen. Hotel je ukrasti ovco in jo odnesti v gozd, da bi jo ondi raztrgal in požrl. Toda čuječi pastir ga je opazil še o pravem času. Naglo naščuje nanj dva psa, da ga odženeta. Psa zarjoveta in se zakadita srdito zveri nasproti. In glejte, požrešni volk se res obrne in zbeži nazaj v gozd.

Prav takrat pa je prišla mucika pregnanka v temni gozd. Gladni volk jo zagleda. Kar naglo steče k nji in jo zgrabi. Grozno zamijavcne mucika, ko zagleda volkove zobe. O zanjo ni več rešitve, iz volčjih krempljev ne uide več, to je dobro vedela. „Oh, zakaj sem kradla! In še nedolžnega psička sem zapeljala v greh! Moje sestrice, oj, vsaj ve bodite pametne! Samo miške so za nas, vse drugo pa pri miru pustimo!“ Tako je še hotela vzklikniti mucika naglas, da bi jo bile slišale njene sestrice v vasi, a že ni bilo več glasu iz gobčka, že je zaprla mrtva oči. — „Ho-ho, to je mastna klobasica!“ je renčal sestradani volk in trgal in žrl muciko pregnanko.

Psiček, ki je obstal tam daleč od hiše in se grel in sušil na toplem solncu, si je še vedno brisal s tačko objokane oči. Videl je, kaj se je zgodilo z ubogo muciko pregnanko. Od strahu in groze je kar trepetal. Ni se upal v hišo, še manj pa v temni gozd. Naposled se je vendar ojunčil in šel klavrno proti domu. Pa v hišo se še ni upal, ostal je na pragu in žalostno migal z repkom. Vzprejeli so ga še v hišo, toda zaupali mu niso več kakor prej. O, to ga je bolelo! Dolgo je trpelo, preden je bilo vse poravnano in pozabljeno. Ko je bil psiček že velik pes, si je še-le pridobil zopet zaupanje in dobro ime. Takrat pa je bil postavljen za hišnega variha. Pa pozabil ni nikdar, kaj se je zgodilo z muciko, ker je kradla klobase, in kaj bi bilo brez dvoma prišlo tudi nadenj, da se ga niso usmilili domači in ga niso vzprejeli zopet pod streho. Vedno je pravil mlajšim psičkom in malim mucikam: „Oh, krasti nikar! To je sramota in greh, pa tudi največja nesreča za vsakega, vam rečem, da res!...“



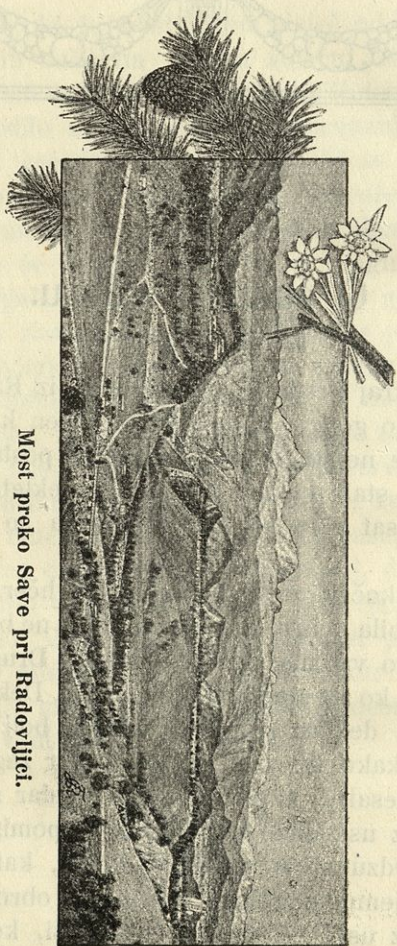


O čudnem plesu.

Národna pripovedka.

Onkraj Pristave, tik ob cesti iz Radovljice v Kamno gorico, je postavljen lesen križ, star, da nihče ne ve, koliko. In kjer je postavljen ta križ, je stala nekdanj hišica. In dekleta so hodila plesat v to hišico. In plesala so po cele noči.

Nekoč je vzela dekla domačo hčer s seboj, da bi ji bila delala družčino in bi je ne bilo strah, ko se bo vračala ponoči domov. Druge so že plesale, ko sta stopili tidve v hišico. Dekla precej zapleše, deklica pa, ki je bila še bolj majhna, gleda, kako se vrte dekleta. Kar zagleda, da šviga plesalcu, ki pleše z dekle, kadar se obrne, ogenj iz ust. Jako se prestraši in pomigne dekli vun. Odzunaj jo vpraša: „Povej, kako je to, da tvojemu plesalcu, kadar se obrne, šviga ogenj iz ust?“ Dekla se prestraši, ko to sliši in naglo odide z dekličem domov. Pa prileti tisti plesalec za njima. „Pojdita nazaj!“ jima



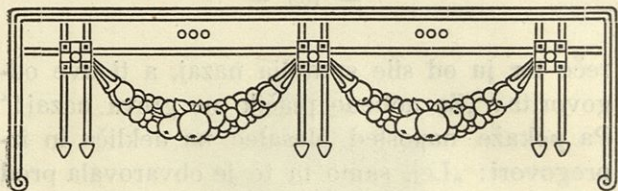
Most preko Save pri Radovljici.

reče ter ju od sile spravlja nazaj, a ti dve odgovorita: „Za nobeno plačilo ne greva nazaj!“ Pa pokaže naposled plesalec na dekliča in izpregovori: „Lej, samo ta te je obvarovala pred peklenkim breznom!“ Tako izpregovori in izgine.

Pravijo, da ni bilo zjutraj ne duha ne sluha o majhni hišici ob cesti. In tako je rečeno, da so se dekleta, ki so plesala po cele noči v tisti hišici, pogreznila v peklenko brezno; samo dekla in deklič sta bili rešeni.

O tem čudnem plesu je pripovedovala stara Pogačarjeva mati iz Vrbenj. Pa sama ni tega pomnila, ampak slišala je tako praviti druge.





O Krištanci, ki je na praznik sv. Marjete spravljala seno.

Národna pripovedka.

Na praznik sv. Marjete je rekla Krištanca iz Vrbenj: „Danes je praznik, pa bomo vseeno spravljali seno.“ Pa so ga res spravljali ves dan. In zvečer, ko so že vsega spravili pod streho, je začelo deževati. In je deževalo, kakor da bi lilo iz škafa. In Krištanca je tedaj rekla: „Pri nas imamo spravljeno seno, drugod ga pa nimajo.“

Drugi so pa govorili: „Danes je praznik, ne bomo delali.“ In so praznovali sv. Marjete dan in res niso spravljali sena. In ko se je naredil večer, in je tako hudo deževalo, je bilo vse seno po travnikih mokro, nekaj ga je pa bilo celo pod vodo. In ljudje so žalostno gledali po senožetih, Krištanca se jim je pa smejala in jih izpraševala, rekoč: „No, sosedje, kdo je storil bolje, vi ali jaz? Vi ste praznovali sv. Mar-

jeto, jaz pa ne. Pri vas niste delali, pri nas pa smo. In vaše seno se zdaj cmari odzunaj, moje je pa lepo spravljeno pod streho. No, kaj je bolje, norčki: imeti seno lepo suho pod streho ali odzunaj na dežju?“

V tistem hipu se grozno zabliska, in nič ne zagrmi, in strela udari naravnost v Krištančin skedenj. Streha naglo pregori, in v hipu je seno, ta dan spravljeno, v plamenu. Tudi hiša



se začne že vnemati, in ogenj preti celo sosednim hišam. Tedaj pa Krištanca na ves glas zajoka, poklekne na hišni prag in vsa potrta očitno moli: „O, Bog, prizanesi mi! Če pa meni ne, pa vsaj sosedom, ki so nedolžni!“

Tako so se časih razgovarjali stari ljudje v vasi in vselej pristavili resno: „Kadar je res sila, se že sme tudi ob praznikih spravljati seno. A preden se začne z delom, se mora moliti:

„O, Bog, ne šteji nam v zlo, če bomo danes delali. Glej, Tvoje so dari, ki si jih nam podelil milostno, in v Tvojem imenu jih hočemo spravljati“. Iz Boga se pa ne sme norčevati kakor ta Krištanca, to vendar ne gre?“

„Pa tega si ni izmislil nihče, to se je resnično zgodilo,“ je zatrdila z vso resnobo stara Pogačarjeva mati iz Vrbenj, ki je tudi to pripovedko povedala, ter žalostno pokazala na mesto, kjer se je nekdanj dvigal ponosne Krištance skedenj...

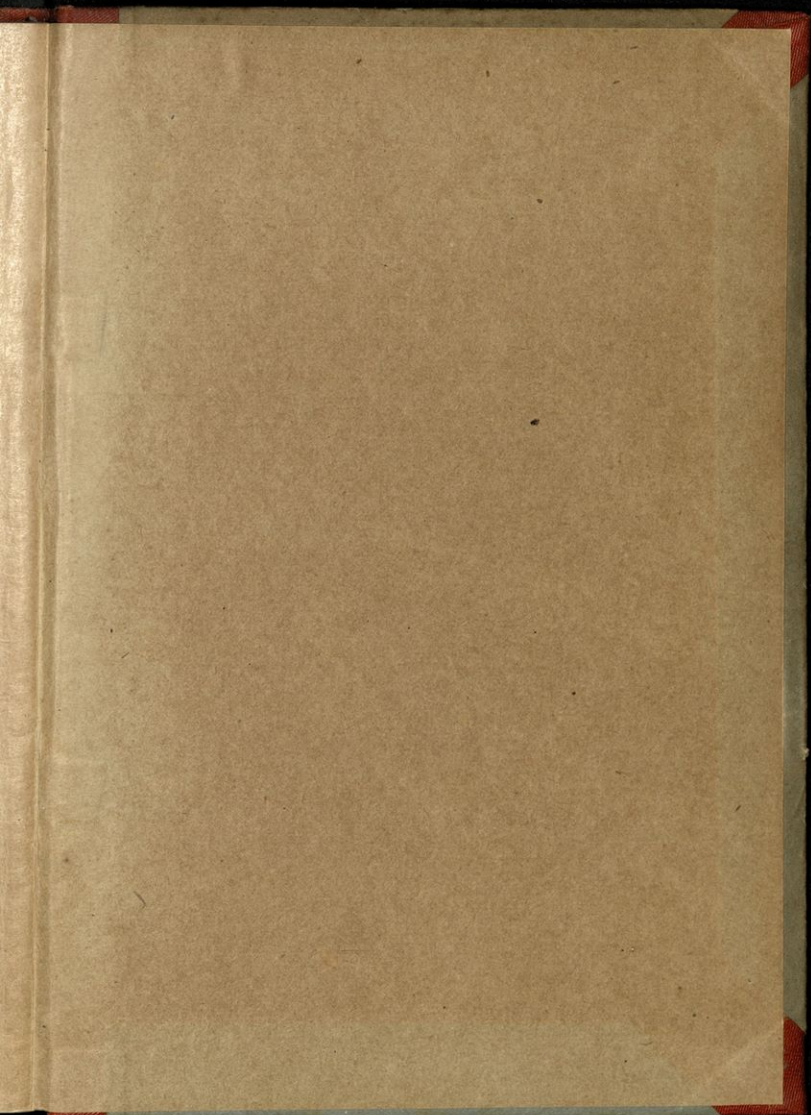


NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



00000503658

COBISS 0



Za naše otroke priporočamo:

1. A. Rapè: **Mladini**. I, II. in III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1'50, s pošto 16 h več.

2. J. Slapšak: **Spisi Mišjčkovega Julčka**. I, II, III, IV. in V. zvezek. Cena vsakemu teh pet zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1'50, s pošto 16 h več.

3. Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za šolsko mladino**. I, II. in III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1'50, s pošto 16 h več.

4. Janko Žirovnik: **Narodne pesmi za šolsko mladino**. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštnine je 20 h.

5. Jožef Ribičič: **Vsem dobrim**. Cena K 1'50, s pošto 16 h več.

6. Emil Adamič: **Slava cesarju Francu Jožefu I.!** Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 2'—.

7. **Besedilo k E. Adamičevi spevoigri**. Cena 10 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta“.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v „Učiteljski tiskarni“ in v vsaki knjigo-tržnici.